

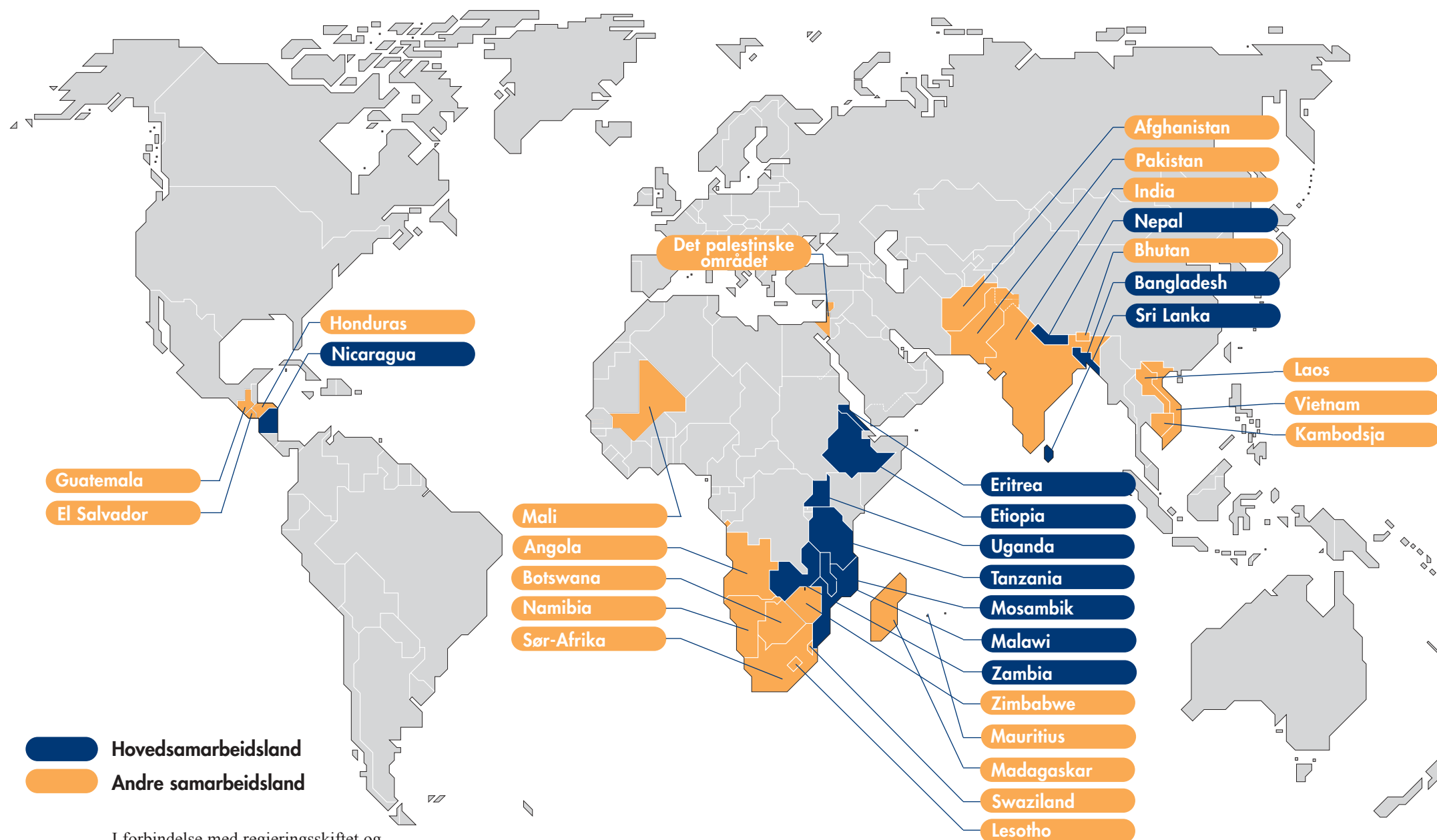

Årsrapport 2001

NORAD

DIREKTORATET FOR
UTVIKLINGSSAMARBEID
NORWEGIAN AGENCY FOR
DEVELOPMENT COOPERATION

I forbindelse med regjeringsskiftet og budsjettframlegget høsten 2001, er dette bildet noe endret i 2002.

Bilateral bistand gjennom NORAD fordelt på resultatområder og regioner 2001 (NOK mill)

	Sosial utvikling		Økonomisk utvikling		Fred, demokrati og menneskerettigheter		Humanitær innsats		Annet ¹⁾		Total	Regionvis andel	kvinner og likestilling		Miljø og naturressursforvaltning	
	mill kr	%	mill kr	%	mill kr	%	mill kr	%	mill kr	%			mill kr	%	mill kr	%
Afrika	781,6	38,9	762,8	38,0	304,4	15,2	1,0	0,0	157,8	7,9	2007,7	52,3	577,5	28,8	507,0	25,3
Asia og Midtøsten	475,9	48,5	269,4	27,5	104,3	10,6	4,6	0,5	127,2	13,0	981,4	25,6	296,8	30,2	309,5	31,5
Latin-Amerika	136,3	31,3	115,0	26,4	130,5	30,0	9,3	2,1	44,0	10,1	435,1	11,3	150,3	34,5	87,5	20,1
Europa	24,4	45,1	13,9	25,6	15,9	29,3	0,0	0,0	0,0	0,0	54,1	1,4	0,6	1,1	3,2	5,9
Oceania	0,2	13,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,2	86,5	1,4	0,0	1,4	98,5	1,2	86,5
Globalt uspesifisert	127,0	35,6	97,9	27,5	24,6	6,9	0,5	0,2	106,5	29,9	356,5	9,3	33,3	9,3	92,5	25,9
Total	1545,4	40,3	1259,0	32,8	579,7	15,1	15,4	0,4	436,8	11,4	3836,2	100,0	1059,9	27,6	1001,1	26,1

¹⁾ Omfatter DAC-sektorene 410, 420 og 998

Redaksjon: Kjell Storløkken (ansvarlig redaktør) og Tone Bratteli
Produksjon: Sørvis Kommunikasjon AS, Camilla Solheim (tekst)
Design: Reza
Repro og trykk: Erik Tanche Nilssen AS
Totalt opplag: 14.000
Norsk utg.: ISBN 82-7548-185-6

Omslagsbilde: Forsidebildet på NORADs årsrapport 2001 er laget av Pedro Jeremias Tembe. Tembe, med kunstnernavnet "Dito", er født i 1960 i Maputo, Mosambik. Kunstneren er utdannet i daværende Øst-Tyskland, og har hatt en rekke separatutstillinger i Mosambik og Tyskland. I tillegg har hans verk vært utstilt i Russland, Angola og Portugal.

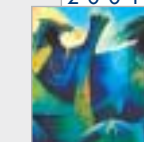
Innhold

Foto: Per Kr. Lundem/Sørvis

- 1 Geografisk fordeling av NORADs bistandssamarbeid**
- 2 Overordnet mål for NORADs virksomhet**
- 3 Direktør Tove Strands kommentar**
- 7 Sosial utvikling**
Helse og utdanning har høyest prioritet
- 8 Fra dommedagsprofeter til håpets budbringere**
- 12 "Drop in"-senter for gatebarn**
- 15 Fagutdanning for fattige barn**
- 17 Økonomisk utvikling**
Vekst for fattige
- 21 Fred, demokrati, menneskerettigheter**
Regler for oppførsel
- 25 Kvinner og likestilling**
Kvinner bærer samfunnet
- 31 Miljø og naturressursforvaltning**
Fattige rammes hardest
- 35 Tall og statistikk, NORAD**
- 46 Tall og statistikk, totalt (UD + NORAD)**
- 54 Bistandsrepresentasjoner**
- 55 Organisasjonskart**

NORAD 2001

Overordnet mål for NORADs virksomhet

Det overordnede målet for norsk bistand er å bidra til varige bedringer i økonomiske, sosiale og politiske kår for befolkningen i utviklingslandene, med særlig vekt på at hjelpen skal komme de fattigste til gode. Samarbeidspartnere og mottakere av bistanden er først og fremst aktører innen statlige og lokale myndigheter, det sivile samfunn og det private næringsliv. I samarbeid med partnerne arbeider NORAD for utvikling som på sikt skal komme de fattigste til gode.

Nøkkel tall for NORADs virksomhet¹⁾

Forbruk (NOK mill)	1999	2000	2001
Administrasjon ²⁾	343,9	356,1	366,6
Bistand til prioriterte land og regioner ³⁾	2 027,5	2 092,7	2 210,4
Afrika	1 552,8	1 540,7	1 570,0
Asia	337,1	349,0	407,4
Mellom-Amerika	137,6	111,3	138,3
Midtøsten ⁴⁾	94,4	90,4	93,9
Opplysningsarbeid, organisasjonsliv og mellomfolkelig samarbeid	907,0	985,8	1 024,4
Herav bistand via frivillige organisasjoner	741,0	732,2	767,7
Tiltak for å bedre kvinners situasjon og likestilling	14,5	14,9	14,9
Miljø og naturressursforvaltning	162,8	160,0	140,4
Næringsutvikling og økonomisk utvikling	437,2	398,9	354,1
Utredning, forskning, evaluering og kvalitetssikring	53,9	56,2	52,4
Generelle bidrag - FN organisasjoner ⁵⁾	39,7	41,1	30,6
Fred, forsoning og demokrati ⁶⁾	49,6	43,0	39,6
TOTALT FORBRUK	4 130,5	4 148,8	4 233,4
Bevilgning (NOK mill)			
Bevilgning over statsbudsjettet	4 089,2	4 146,7	4 288,9
Overført fra forutgående år	69,8	54,8	64,8
Disponibel bevilgning	4 159,0	4 201,5	4 353,7
Regnskap (pr. 31.12.01)	-4 130,5	-4 148,8	-4 233,4
Ubrakte/inndratte midler	28,5	52,7	120,3

¹⁾ Oppstillingen gjelder kun NORAD. For 2001 disponerte UD i alt brutto NOK 7 909,8 mill som fordelte seg på administrasjon (NOK 228,6 mill), bilateral bistand (NOK 2 539,0 mill), multi-bi bistand (NOK 1 525,4 mill), og multilateral bistand (NOK 3616,8 mill)

²⁾ Omfatter både administrasjon av utestasjonene og i Oslo.

³⁾ Inkludert Fredskorpset i 1999 og 2000.

⁴⁾ I 1999: Kapittel 191 - Tilskudd til det Palestinske området.

⁵⁾ Innkjøp til FNs matvareprogram.

⁶⁾ Omfatter kun kapittel 192 - Tilskudd til det tidligere Jugoslavia.

Stortingets rolle

Stortinget fastsetter målene for utviklingssamarbeidet, bestemmer hvilke land og regioner som skal prioriteres og beslutter hvor mye penger som skal brukes. Verdens fattige er den viktigste målgruppen for norsk bistand, noe som gjenspeiles i valg av prioriterte land i utviklingssamarbeidet.

Regjeringens rolle

Regjeringen fremmer forslag til retningslinjer for utviklingssamarbeidet gjennom meldinger og proposisjoner til Stortinget, og utarbeider årlige forslag til bistandsbudsjett.

Utenriksdepartementets rolle

Utenriksdepartementet er ansvarlig for utformingen av bistandspolitikken og vedtar strategier for samarbeidet med de enkelte land. Utenriksdepartementet forvalter også Norges multilaterale bistand og den norske nødhjelpen. Utviklingsminister Hilde Frafjord Johnson er politisk og faglig ansvarlig for norsk bistand.

NORADs rolle

NORAD forvalter det langsiktige stat-til-stat samarbeidet med vel tjue land i Afrika, Asia og Mellom-Amerika. NORAD arbeider gjennom de norske ambassadene og har slik gode forutsetninger for å føre en dialog med samarbeidspartnerne om prioriteringer og rammebetingelser for utviklingssamarbeidet. NORAD kanaliserer også en betydelig del av norske bistandsmidler gjennom norske samarbeidspartnere i 80 andre utviklingsland i Afrika, Asia, Latin-Amerika og Europa.

Norske fagmiljøers rolle

NORAD samarbeider med norske fagmiljøer når det gjelder vurderinger og resultatoppfølging av utviklingssamarbeidet med de enkelte utviklingsland. Fagmiljøene yter også verdifull assistanse som rådgivere og samarbeidspartnere for Norges samarbeidsland.

Mottakernes rolle

NORAD legger vekt på at samarbeidslandene selv har hovedansvaret for utvikling. Mottakerne har ansvaret for prioritering, planlegging og gjennomføring av tiltakene, samt rapportering av hvordan ressursene brukes.

“Fattigdom er på mange måter fravær av frihet til å velge hvordan man vil leve sitt eget liv. At store deler av verdens befolkning er fratatt denne friheten, er en sikkerhetsrisiko også for oss som lever i den privilegerte delen av verden.”

Kampen mot fattigdom og for et verdig liv

Foto: Per Kr. Lundén/Servis

Fattigdom er på mange måter fravær av frihet til å velge hvordan man vil leve sitt eget liv. At store deler av verdens befolkning er fratatt denne friheten, er en sikkerhetsrisiko også for oss som lever i den privilegerte delen av verden. Informasjonsteknologiens muligheter, globaliseringen av økonomien og store folkevandringer på grunn av krig og konflikt gjør den skjeve fordelingen tydeligere for stadig større grupper. Kampen mot fattigdom er en kamp for et mer verdig liv for milliarder av enkeltmennesker, og samtidig en kamp for fred og sikkerhet.

Terrorangrepene mot New York og Washington 11. september er den hendelsen i 2001 som har hatt størst innvirkning på den internasjonale kampen mot fattigdom. En avskyelig handling, regissert og iverksatt av rike, velutdannede religiøse fanatikere, der over tre tusen uskyldige mennesker ble drept. Men tragedien stopper ikke der. Det er fattige mennesker i de fattigste landene som nå betaler den høyeste prisen. Frykten for å samarbeide med og besøke fremmede kulturer, har størst konsekvenser for dem som har mye å vise fram, men lite kapital. Stagnasjonen i verdensøkonomien som kom i kjølvannet av 11. september, rammer de fattige landene hardest. Verdensbanken har regnet ut at nedgangen i verdensøkonomien på grunn av 11. september vil koste de fattigste landene ti milliarder dollar. Ett eksempel er Bangladesh, som tidligere var en av USAs viktigste

leverandører av tekstiler, der tusenvis av tekstilarbeidere har mistet levebrødet, og viktige eksportinntekter for landet ble borte nærmest over natten.

NORAD bidrar i den internasjonale kampen mot fattigdom gjennom langsiktig utviklingssamarbeid, og brukte i 2001 over 4,2 milliarder kroner. 46 prosent gikk til de 12 prioriterte landene, mens bistanden til 12 andre viktige land utgjorde 20 prosent. Totalt mottok 90 land i alle verdensdeler støtte via NORAD i 2001. Den store spredningen skyldes i hovedsak at 30 prosent av den bilaterale bistanden kanaliseres gjennom frivillige organisasjoner, som får dekket 90 prosent av det deres langsiktige utviklingssamarbeid koster av NORAD.

Godt over halvparten av NORADs midler ble brukt i Afrika. Afrika er det kontinentet som sliter mest med å få til en utvikling som gir mer økonomisk og sosial vekst og mindre fattigdom. Det blir en utfordring å opprettholde nivået på

langsiktig bistand for fattigdomsbekjempelse i Afrika, ikke minst i lys av den konfliktdependente effekten den kan ha både nasjonalt og regionalt.

Bistanden til sosial utvikling innen blant annet utdanning og helse utgjorde vel 40 prosent av NORADs overføringer i 2001, og er det viktigste tematiske området i det langsiktige utviklingssamarbeidet. Det er en utfordring å sikre langsiktig bærekraft innen sosial sektor. Uten at det skapes vekstkraftig næringsutvikling som kan bære kostnadene til drift av sosiale goder i fremtida, risikerer vi at framtidens generasjoner i samarbeidslandene påføres en regning de ikke vil være i stand til å betale. Økonomisk utvikling er det nest største resultatområdet målt i økonomisk omfang og utgjorde i 2001 nærmere en tredjedel av NORADs overføringer. Til tross for at også enkelte afrikanske land har relativt stabil økonomisk vekst, sliter kontinentet med å tiltrekke seg både innenlandsk og utenlandsk investeringskapital. NORADs innsats for økt verdiskaping har endret profil. Det er verdiskapingen i utviklingslandene som i lengden må bære kostnadene ved økt levestandard for fattige befolkningsgrupper, og vi ønsker å bidra til at samarbeidslandenes muligheter for verdiskaping øker gjennom forbedring av rammebetingelsene for næringsutvikling.

Arbeidet mot hiv/aids ble trappet opp i 2001. I afrikanske samarbeidsland er NORAD aktivt

involvert i de nasjonale programmene og gjennom samfinansiering med blant andre FN. Økningen i antall foreldreløse barn og massivt frafall i de mest produktive generasjonene i enkelte av samarbeidslandene som følge av aidsepidemien, representerer sentrale utfordringer framover.

NORAD deltar i økende grad i sektorprogram som baserer seg på en helhetlig strategi for sektorens utvikling, der flere givere er inne med finansiering og faglig samarbeid under ledelse av landets myndigheter. I 2001 ble det brukt om lag 107 millioner kroner gjennom seks sektorprogrammer. Det er tretti millioner kroner mer enn året før. En tilsvarende økning var det i overføringene i form av budsjettstøtte, der de norske bistandspengene går inn i samarbeidslandets statsbudsjett.

Sektorprogrammer er en krevende arbeidsform både for samarbeidslandene og for de norske ambassadene. NORAD har derfor valgt ut noen få programmer for aktiv deltakelse, og begrenser deltakelsen i andre programmer til finansiering. Dette gjelder blant annet innen helse-sektoren i Uganda og utdanning i Etiopia, der NORAD deltar med finansiering av sektorprogram gjennom vår svenske søsteretat Sida. I Malawi forvalter NORAD svensk bistand og trekker veksler på faglig kompetanse både i NORAD og Sida. Malawiske myndigheter har gitt tydelig uttrykk for at de verdsetter dette samarbeidet. Samarbeid med andre givere og forenkling for mottakerlandene vil fortsatt stå høyt på NORADs dagsorden. Finansiering gjennom samfinansierings-avtaler har som et viktig delmål å redusere belastningen på svake mottaker-systemer.

Ved utgangen av 2001 er det 13 år igjen til millenniumsmålene om blant annet halvert fattigdom, grunnutdanning til alle og redusert barnedødelighet skal være nådd. Et internasjonalt krafttak må tas hvis målene skal nås. De rike landene må

gi mer og bedre samordnet bistand. Handels- og gjeldsbetingelser må bedres. Men viktigst er det at de som har makt og myndighet i de fattige landene gjør kraftige forbedringer i sitt styresett, bekjemper korrupsjon og utarbeider slagkraftige strategier for hvordan landenes fattige befolkningsgrupper skal få en bedre hverdag.

Det jobbes på bred front internasjonalt for å tilrettelegge for at målene kan nås. Arbeidet med bedre samordning mellom givere for å redusere belastningen på svake administrative systemer i samarbeidslandene har skutt fart. Stadig flere utviklingsland utarbeider strategier for fattigdomsbekjempelse, og selv om det er for tidlig å si om strategiene virker, er

Foto: Mwanzo Millinger/Servis

NORAD
2001

det i hvert fall en økende vilje både blant givere og samarbeidsland om å la fattigdomsstrategiene danne utgangspunktet for samarbeidet. Store givere, som EU og USA, har gitt økt tilslutning til internasjonalt utviklingssamarbeid, både i ord og handling. Fortsetter denne positive trenden, er det håp om at vi i 2015 kan se at antall fattige er halvparten så mange som i 1990, at alle barn får grunnutdanning, og at helsetilstanden for fattige befolkningsgrupper er betydelig forbedret.

Tove Strand
Direktør

“Arbeidet mot hiv/aids ble trappet opp i 2001. I afrikanske samarbeidsland er NORAD aktivt involvert i de nasjonale programmene og gjennom samfinansiering med blant andre FN.”

Foto: Per Kr. Lundén/Servis

Helse og utdanning har høyest prioritet

To viktige forutsetninger for utvikling blant de fattigste, er at de er friske og får utdanning. Derfor legger NORAD stor vekt på prosjekter knyttet til helse og utdanning, særlig for jenter.

Tilgang til grunnleggende sosiale tjenester er en forutsetning for sosial og økonomisk utvikling og mer rettferdig fordeling av godene. Norges mål er at bistanden til hver av sektorene helse og utdanning skal utgjøre minst 10 prosent av bistanden. Det arbeides for at støtten til utdanning etter hvert skal komme opp i 15 prosent. I 2001 gikk 13,6 prosent av NORADs bilaterale budsjett til utdanning og 11,9 prosent til helse.

Norsk bistand skal bidra til en helhetlig tilnærming til helse- og utdanningssektoren. NORAD støtter stadig mer gjennom nasjonale programmer der mottakerlandene selv skal koordinere innsatsen med andre givere.

Helse

Den viktigste forutsetningen for at de fattigste selv kan løse sine problemer, er at de er friske. Utviklingslandene står overfor store utfordringer med å utvikle et helsetilbud som omfatter både forebygging og behandling – og som også når de aller fattigste.

Helse er et av de mest prioriterte områdene for norsk bistand. I Mosambik, Uganda, Malawi og Nicaragua støtter NORAD landets nasjonale helsesektor, og bidrar dermed til å utvikle landenes kapasitet for sektorplanlegging og økonomisk forvaltning. I Mosambik støtter NORAD bedre tilgjengelighet av livsviktige medisiner og gir budsjettstøtte til provinsene. I Malawi støtter Norge arbeidet med vaksiner, og kampen mot spredning av tuberkulose og hiv/aids. Støtten omfatter også en styrking av legeutdanningen, arbeidet for bedre tilgang på rent vann, og opplæring i hygiene. I 2001 startet et unikt samarbeid mellom NORAD og det svenske utviklingsdirektoratet Sida, der all svensk bistand går gjennom norsk administrasjon. Dette er et ledd i arbeidet med å bedre giverkoordineringen. Også i Uganda samarbeider NORAD tett med Sida, der støtten til Ugandas helsesektorprogram gis i samfinansiering med Sida.

☉ Den viktigste forutsetningen for at de fattigste selv kan løse sine problemer, er at de er friske. Utviklingslandene står overfor store utfordringer med å utvikle et helsetilbud som omfatter både forebygging og behandling – og som også når de aller fattigste.

Sektorprogrammet har som målsetting å bidra til redusert sykkelighet og dødelighet gjennom sikring av et minimum av helsetjenester til alle, og inkluderer også aktivitetsplaner for bekjempelse av hiv/aids.

Norge bidro i 2001 med 199,8 millioner kroner til det globale vaksineinitiativet GAVI, hvor privat sektor har gått sammen med myndigheter i andre land for å finansiere vaksinasjon av flest mulig barn mot smittsomme sykdommer. NORAD bidrar også med midler til kampen mot sykdommer som tuberkulose, polio og hiv/aids.

Utdanning

Utdanning er en forutsetning for utvikling på alle områder. NORAD er spesielt opptatt av å støtte grunnutdanning, der målet er at flere barn, og spesielt jenter, skal fullføre skolegangen.

I de fleste av NORADs samarbeidsland er utdanning et av satsingsområdene. I noen av disse landene, blant annet Zambia og Tanzania, støtter NORAD landenes egne langsiktige sektorprogram på grunnutdanning, som gir bedre mulighet for giverkoordinering, mer effektiv bruk av ressursene og økte resultater.

I Bangladesh bidrar norsk støtte til å øke andelen jenter i ungdomsskolen, styrke utdanningen for grunnskolelærere og øke tilgangen til uformell utdanning. I Zambia støtter Norge en reform av utdanningssystemet i samarbeid med myndighetene. En desentralisering av utdanningssystemet er påbegynt, og antall lærere er doblet fra 2000 til 4000 i perioden 1999-2001. Siden oppstarten i 1998 har støtten kommet 7500 lærere til gode, og en gjennomgang i 2001 konkluderer med at prosjektet bidrar til kvalitetsheving i grunnskolen. Andelen jenter har nå steget til 50 prosent av den totale elevmassen, og et stipendprogram gjør at flere barn fra de fattigste familiene har tilgang til utdanning. Men hiv/aids tragedien har en klar negativ innflytelse både på skoledeltakelsen og kunnskapsnivået. Lærerne er den fjerde mest utsatte gruppen for smitte.

Også i Tanzania samarbeider NORAD tett med myndighetene. NORAD er en av giverne innen høyere utdanning. Allerede i 2001 så man en vesentlig økning i antall elever i skolen som følge av reduserte skolepenger, som fjernes helt fra januar 2002. Universitetene i Dar-es-Salaam har hatt en dobling av studenttallet siden 1996.

I Zambia er mange mennesker engasjert i kampen mot hiv og aids. Målet er at informasjonen treffer folk der de ferdes og at vanlige mennesker inviteres til en dialog om aids-problemene.

Foto: Per Kr. Lunden/Sorvis

Fra dommedagsprofeter til håpets budbringere

Foto: Mwanzo Millinga/Sorvis

LUSAKA – Tidligere ble de oppfattet som dommedagsprofeter, de som arbeidet mot aids i Family Health Trust (FHT). Men ettersom epidemien har breddt om seg, har de mer fått status som håpets profeter.

Rosemary Zulu er prosjektleder for FHT, en zambisk frivillig organisasjon som støttes av NORAD. Hun forteller at da de begynte med et besøksprogram for noen år siden, ble de møtt med stor motstand i lokalsamfunnet. Folk nektet å erkjenne at hiv/aids-epidemien var en realitet, helt til de så at barn, foreldre, venner og slektninger døde i stort antall.

– Vi har bidratt til å hindre spredningen av hiv/aids. Vi i de frivillige organisasjonene er nøkkelspillere i dette arbeidet, sier Zulu. Hun starter dagen på University Teaching Hospital (UTH) i Lusaka med å lese dokumenter og korrespondanse fra pasientarkivet. Ved sykehuset finner hun mange mennesker som hun veileder og forsøker å hjelpe. Hun ser også i brevhyllen om

NORAD
2001

staben har sendt henne notiser om personer som trenger hjelp.

Det kan være folk som har fått vite at de er hiv-positive eller som har kommet for å teste seg. Senere besøker Zulu klienter som enten får behandling på UTH og andre klinikker, eller som kommer til krefter i sine egne hjem. Hun oppfordrer dem til å ikke miste motet.

Rådgivning gir håp

Besøksprogrammet som Zulu samordner, har om lag 700 klienter, og av disse er 75 prosent over 20 år. – Det er ikke en håpløs situasjon. Tidligere var det mye frykt blant folk, men rådgivning har gitt dem håp, sier Zulu.

FHT tilbyr både støtte, forebygging og behandling. De gir materiell støtte i form av maismel, soyabønner, proteinrike tilskudd og matolje til aidspasienter. Det forebyggende arbeidet skjer i form av bevisstgjørende seminarer, hvor familiemedlemmer lærer å beskytte seg mot hiv-smitte mens de pleier den syke, og hvor det opplyses om og oppfordres til bruk av kondom. FHT kjøper også enkle medisiner og gir til pasientene for å dempe symptomene.

Frivillige

FHT har delt hovedstaden inn i seks soner som hver har sin helsestasjon med en kvalifisert sykepleier. Organisasjonen har dessuten lært opp om lag 300 frivillige som hjelper sykepleieren. Rekrutteringen av frivillige i lokalsamfunnet har vært svært vellykket, og Zulu mener det lover godt for at programmet kan leve videre. Lokale frivillige har bidratt til dempe

stigmaet knyttet til hiv/aids. – Vi har opplevd at stadig flere kommer for å la seg teste. Mange kommer for å få visshet om sin egen situasjon før de gifter seg eller reiser til utlandet for å studere, forteller Zulu om gjennombruddet de har gjort i informasjonsarbeidet.

Informasjon

I helgene bruker FHTs koordinatorene fritiden sin på å besøke byer og landsbyer i en varebil med spesielt utstyr. Prosjektlederen Prisca Chitomfwa forteller at bilen har blitt et viktig verktøy på grunn av at den har høyttaleranlegg, video og tv. Først kjører FHTs medarbeidere gjennom nabolaget og annonserer over høyttaleren at det skal vises film. Folk i disse lokalsamfunnene er ofte sultne på underholdning og samles raskt. Deretter vises filmen som skildrer hvordan man får hiv/aids og hvordan man unngår smitte.

Senere arrangeres det også talk-show, og publikum oppfordres til å delta aktivt gjennom å stille spørsmål.

– Bilen og utstyret er et fint verktøy når vi skal mobilisere folk. Den tiltrekker seg oppmerksomhet, og det kommer masse folk, forteller Chitomfwa. Arbeidet er nyttig også fordi det motiverer mennesker til å lære mer om hiv.

FHT-programmet omfatter også CINDI-prosjektet (Children In Distress), som har som mål å bedre livskvaliteten for foreldreløse barn. Da CINDI startet for få år siden, hadde prosjektet svært få barn i sin forvaring. Men epidemien har ført til at prosjektet har vokst til et nesten u håndterlig nivå. Prosjektleder John Munsanje forteller at

organisasjonen har blitt nødt til å fokusere stadig mer på barn som har mistet foreldrene sine på grunn av aids.

Kan ikke klare alt

Prosjektet har nå ansvaret for om lag 24 000 barn over hele landet. CINDI har begrenset arbeidet sitt til de som er yngre enn 20 år. – Vi kan ikke klare alt. Flere barn blir foreldreløse enn vi har ressurser til å ta oss av, sier Munsanje.

Ifølge statistikkbyrået Central Statistical Organisation var det 961 344 foreldreløse under 20 år i 1998. Disse hadde enten mistet en mor, far eller begge foreldrene. Statistikken viser også at samme år huset 44 prosent av alle zambiske husstander foreldreløse barn.

På grunn av et økende antall frivillige organisasjoner er ikke hiv/aids-situasjonen fullt så dystert som ved første øyekast. Hjelp til foreldreløse, informasjonsarbeid og hiv-testing har bidratt til en bevisstgjøring om sykdommen.

NORAD er blant organisasjonene som har støttet kampen mot aids i mer enn ti år, og vil nå satse mer på å hjelpe foreldreløse barn. NORAD har engasjert seg i kampen mot aids både gjennom samarbeid med regjeringen i Zambia og frivillige organisasjoner som Family Health Trust, Kara Counselling, Copperbelt Health Education Programme (CHEP) og Human Resources Trust.

Tekst:

Benedict Tembo og Newton Sibanda

Flere kondomer i Bangladesh

Foto: Shahidul Alam/Drik

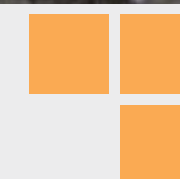

Omfanget av hiv og aids i Bangladesh anses fortsatt som lavt. Men utbredt prostitusjon, økende bruk av sprøyter blant narkotikamisbrukere, høy befolkningsmobilitet og høy internasjonal migrasjon gjør landet sårbart i forhold til spredning. I Bangladesh støtter Norge to lokale frivillige organisasjoner som jobber med hiv- og aidsforebyggende tiltak for ungdom, prostituerte og andre sårbare befolkningsgrupper. Bangladesh Women's Health Coalition arbeider med kvinnelige prostituerte. Undersøkelser gjennomført i 2001 viser at arbeidet har ført til at 87 prosent av de prostituerte som arbeider på bordell har fått kjennskap til faren for hiv/aids-smitte ved ubeskyttet sex. Bruken av kondom har økt fra 15 prosent ved forrige undersøkelse til 71 prosent.

Sport mot aids

Foto: Mwanzo Millinga/Servis

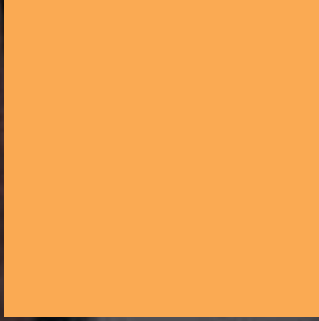
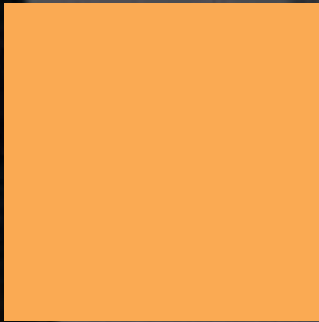
Edusport er en zambisk sports- og livsstilsorganisasjon for barn og unge som kombinerer deltakelse i sportsaktiviteter med en helhetlig tilnærming til livssituasjonen for barna. De er opptatt av å utvikle positive etiske holdninger og verdier hos barn gjennom deltakelse i sport. Edusport går inn for å skape en holdningsendring til hiv/aids. Organisasjonen bruker de unges språk og gir ungdommen tilbud innen sport og egenutvikling. Edusport legger vekt på at aids kan bekjempes, og søker å motvirke en utbredt apati blant unge i Zambia. Organisasjonen har medlemmer fra fattige lag av folket, og har hjulpet mange av barna til et bedre liv gjennom rådgivning og støtte til familiene. De samarbeider med Norges Fotballforbund, og har sendt et jentelag til Norway Cup flere ganger. Norges bidrag til Edusport var 402 000 kroner i 2001.

Opplæring og nye kunnskaper gir muligheter for fattige og foreldreløse barn i Bangladesh til å arbeide seg ut av fattigdommen.

Foto: Sameera Huque/Drik

“Drop in”-senter for gatebarn

Foto: Abir Abdullah/Drik

I et mørkt hjørne av det største frukt- og grønnsaksmarkedet i Dhaka, Bangladesh, arbeider Jalal, Chan Miah og vennene deres hele kvelden med å losse grønn papaya. Hundrevis av gategutter har levebrødet sitt her. Guttene jobber to og to på hver bil, og holder på fra solnedgang til bilen er tom. På hendene har de plastposer fylt med hvitt marantamel som beskytter mot den irriterende papayasaften.

Jalal og Chan Miah er rundt tretti år gamle. Ingen av dem bor sammen med foreldrene. Dagene tilbringer de på “klubben”, som er navnet de har gitt Karwan Bazaar Drop-in Centre for Floating Children. Dette senteret for gatebarn drives av den frivillige organisasjonen Aparajeyo Bangladesh, og støttes av NORAD. Senteret er en treroms leilighet like ved basaren, og hit kan gatebarna komme for å bade og vaske seg, lage sine egne måltider sammen, oppbevare verdisaker, få enkel medisinsk behandling av en sykepleier, hvile eller leke med venner.

NORAD
2001

Foto: Abir Abdullah/Drik

Jalal er en stillferdig gutt med blide, søvnige øyne. Han kommer fra Bandura, førti kilometer sør for Dhaka. – Foreldrene mine kunne ikke fø meg hjemme, så jeg tok en båt til Dhaka. Til å begynne med solgte jeg brukt papir til resirkulering, og etter noen måneder tok en venn meg med hit til Karwan Bazaar. Jeg ble med i klubben for to år siden, da den åpnet, forteller Jalal.

Sparer penger

– Chan Miah, Kamal og jeg jobber sammen. Vi arbeider opp til fire kvelder i uken og tjener mellom 50

og 80 taka (tilsvarer om lag 8-12 kroner) hver kveld. Hver gang jeg tjener noe, sparer jeg mesteparten i banken på klubben. I går kveld tjente jeg 75 taka og la til side 50 taka. Jeg har spart til sammen 6 830 taka. Vennen min, Kamal, ender alltid med å bruke alle pengene sine, flirer Jalal. - Han kommer ikke til klubben så ofte.

– For Jalal er det stort å spare nesten 7 000 taka, sier senterets prosjektleder, Mahmudur Rahman Dollar, begeistret. – Guttene sover ute under åpen himmel og må stadig slåss mot lommetyver. Enkelte

er avhengige av tobakk, sovetabletter eller marihuana, så ved å sette pengene i Children's Bank, har de større kontroll over pengeforbruket, og det er trygt. Jalal drømmer om å spare så mye som 20 000 taka, så han en dag kan starte som grønnsaksleverandør selv.

Chan Miah har lyst til å bli politimann eller lege når han blir stor. Selv om begge guttene har lært seg å stave og skrive navnet sitt på senteret, har de små utsikter til høyere utdanning. Men Aparajeyo Bangladesh driver et annet senter for eldre gutter som har gjort det bra på drop-in-senteret, og der kan guttene få mer utdanning og opplæring.

Tekst: Sameera Huque/Drik

Skole til slumbarn

Foto: Per Kr. Lunden/Sørvis

PRAYAS er en frivillig organisasjon i India som får NORAD-støtte til uformell grunnutdanning og yrkesopplæring, samt oppføring av et senter for hjemløse jenter i Delhis slumområder. Ifølge offentlig statistikk utgjør befolkningen i slumområder 37 prosent av Dehli's 9,5 millioner innbyggere. Bare en liten del av slumbarna går på skolen, og det antas at 80 prosent av barna er i arbeid. Gjennom PRAYAS' 35 sentre for uformell utdanning når de flere tusen barn, der jenter utgjør 70 prosent av elevmassen. En gjennomgang i 2000 konkluderte med at undervisningstilbudet som består av en kombinasjon av lese-, skrive- og regneopplæring, samt praktiske fag og samfunnsfag, er nyttig for barna. På sikt er målet at barna går inn i det ordinære skolesystemet. Hittil har dette lyktes for en tredjedel av elevene.

Foto: Abir Abdullah/Drik

Shely Akhtars foreldre, Abdul Khaleq og Munni Begum, har laget brune papirposer helt siden de kom til Dhaka i 1989 og Shely bare var ett år gammel. Nå er Shely en selvsikker ung jente på 14 som husker da familien måtte slåss for å overleve.

– Vi er seks i familien, tre søstre, en bror og foreldrene våre. Faren vår har alltid ønsket at vi skulle få den best mulige utdannelsen, men da jeg var ni år, hadde han ikke råd til å betale skolepenger lenger.

– Det var da en venn tok meg med til UCEP (Underprivileged Children's Education Programme) og skolen de driver i nærheten av der vi bor. Fire og et halvt år senere var jeg ferdig med grunnutdannelsen min, og jeg bestemte meg for å studere elektronikk her ved Dhaka Technical School (et av UCEPs yrkesfaglige tilbud). Siden jeg startet

undervisningen her for et halvt år siden, har jeg til og med blitt tilkalt for å reparere tv-en til en nabo!

Shelys foreldre er fast bestemt på at søstrene skal gå på skolen. – Jeg vil gi døtrene mine en utdanning. Jeg må, sier Munni Begum inderlig, og ektemannen Abdul Khaleq har stor tillit til UCEP. – Alle døtrene våre har gått på skolen her, forteller han stolt. – Shely og de yngre søstrene følger et toårig kurs i elektronikk, og Shely tar dessuten datatimer der.

Nazma Sultana er Shelys veileder, og tror jentene har en lys fremtid. – Det finnes jobber for kvinner her, i fabrikkene hvor de monterer fjernsyn, kassettpillere og annet elektronisk utstyr. Mange selskaper foretrekker våre studenter, og jentene herfra har fått arbeid hos blant annet Sony, Singer og Phillips, forteller Nazma, som selv er

Fagutdanning for fattige barn

ingeniør med erfaring fra arbeid i fabrikkene.

Ved det store, velorganiserte opplæringscenteret til UCEP jobber Shely og vennene hardt med å lære bestanddelene i en kassettpiller. – Jeg har lyst til å arbeide på Singer-fabrikken når jeg er ferdig her om 18 måneder, sier Shely med et smil. – Det er det de fleste av oss ønsker. Hvis jeg gjør det bra, kan jeg kanskje få min egen forretning en dag.

UCEPs yrkesfaglige utdannings-tilbud og Aparajeyo Bangladesh' gatebarnprogram i Dhaka, støttes av NORAD og andre internasjonale giverorganisasjoner.

Tekst: Sameera Huque/Drik

Vekst for fattige

Verdenssamfunnet har som mål å halvere andelen mennesker som lever i absolutt fattigdom innen 2015. Uten økt verdiskaping og en fordeling som fokuserer på de fattige, vil ikke målet nås.

Verdiskaping skjer gjennom næringsutvikling, landbruk og handel. Det er gjennom næringsvirksomhet at utviklingslandene kan skape et godt økonomisk fundament for vekst i sysselsettingen og økte skatteinntekter. I de fleste av NORADs samarbeidsland er landbruk og primærnæringer den største inntektskilden til brutto nasjonalprodukt, og landbrukssektoren er ofte den sektoren som har høyest sysselsetting.

Mange av Norges samarbeidsland er nå i gang med reformer med sikte på å legge til rette for privat næringsutvikling og tiltrekke seg internasjonale investeringer. Viktige elementer i en slik reformpolitikk er makroøkonomisk stabilitet, utvikling av lover og regler, investeringer og kommersiell virksomhet, samt utvikling av nødvendig infrastruktur.

NORAD støtter tiltak for å bedre de nasjonale rammebetingelsene for næringsvirksomhet. Dette innebærer forbedring av fysisk, sosial og institusjonell infrastruktur, samt tiltak for å bedre forutsigbarheten og sikkerheten for investorer.

Støtten til økonomisk utvikling og næringsutvikling er et viktig område i samarbeidet med Uganda. Hovedsatsingen innen næringsutvikling er energi, med framtidig fokus på landsbydelektrifisering og gjennomføringen av Ugandas egen plan for privat sektorutvikling.

På Sri Lanka utgjør støtten til produktiv sektor og næringslivssamarbeid en viktig del av samarbeidsprogrammet. Siden 1997 har innsatsen spesielt vært rettet inn mot å skape arbeidsplasser.

Målet for norsk støtte til produktiv sektor i Bangladesh er å arbeide for økt sysselsetting og inntektsvekst blant fattige deler av befolkningen. Tiltakene er spesielt rettet inn mot landsbygda og mindre byer, med særlig vekt på småindustri og støtte til elektrifisering. Elektrisitet er nå

tilgjengelig i 44 prosent av landsbyene mot 20 prosent i 1990.

Ved utgangen av 2001 inngikk NORAD en ny treårig avtale om budsjettstøtte med Malawi. Man har begynt en dialog om støtte til kapasitetsbygging innenfor finansforvaltning både med landets myndigheter og norske og svenske institusjoner. En god finansforvaltning er en vesentlig forutsetning for å effektivisere statsforvaltningen, overvåke ressursene til gjeldssletting og arbeidet med den nasjonale fattigdomsstrategien, samt redusere muligheten for sløsing og korrupsjon i offentlige budsjetter. I Mali støttes tiltak innen landbrukssektoren hvor målsettingen er produktjonsvekst gjennom mer effektive dyrkingsmetoder, vanningsystem og såfrøtyper. På Madagaskar satses det på å forbedre bygdeveier slik at transportmuligheten på landsbygda bedres. Økt tilgang til markeder for bøndene har en positiv effekt på produksjonen og inntektsmulighetene.

NORAD har gått inn i et samarbeid med Verdensbanken i Mosambik om støtte til et program som skal øke kompetansen i næringslivet. Samarbeidet med Mosambik om utbygging av elektrisitetsnettet har bidratt til bedre rammebetingelser for næringsliv i distriktene. I Nigeria er det innledet et samarbeid innenfor petroleumssektoren mellom norske og nigerianske oljemyndigheter.

I mange samarbeidsland representerer landbruket en nøkkelnæring, særlig fordi det store flertallet av landets fattige har jordbruk som eneste inntektsmulighet. I Nicaragua gir prosjektene innenfor jordbruksveiledning og -utdanning som Norge støtter gode resultater. Programmene har bidratt til at flere tusen små- og mellomstore bønder og familier får veiledning om hvordan produsere mer både kvantitativt og kvalitativt, samtidig som det gjøres på en økologisk bærekraftig måte. Flere evalueringsrapporter i 2001 viser at denne typen tiltak har hatt positive ringvirkninger og er en effektiv måte å bekjempe fattigdom og sårbarhet på.

☉ På Sri Lanka utgjør støtten til produktiv sektor og næringslivssamarbeid en viktig del av samarbeidsprogrammet. Det er stor variasjon i landets næringsliv, fra landbruk og teproduksjon til høyteknologi.

NORAD
2001

Foto: Rune Larsen/Servis

Målet for norsk støtte til produktiv sektor i utviklingsland er økt sysselsetting og inntektsvekst blant fattige deler av befolkningen.

Foto: Mwanzo Millinga/Sørvis

Overvåker veibygging

For å forebygge og hindre korrupsjon støtter NORAD ekstern overvåking av veiprojektet Songwe-Tunduma i Tanzania. Kostnadene ved overvåkingen er anslått til 300 000 norske kroner. Første del, sjekking av innkjøps- og kontraheringsdelen for kontraktene til entreprenør- og byggeledelse, ble gjort i august 2001.

Stipend for studenter

Kompetanseheving i offentlig og privat sektor og i de sivile samfunn i utviklingsland skjer blant annet gjennom NORADs stipendprogram. I de land som er omfattet av programmet, utlyses det stipend for bistandsrelevant utdanning på mastergrads- og diplomnivå i Norge. Kompetansen skal være etterspurt og av langsiktig relevans. Kursene er internasjonale og med åpen søkning. Opptak gjøres etter akademiske kriterier, men det kreves at søkere har yrkeserfaring og et ansettelsesforhold. De må innvilges permisjon og kunne vende tilbake til arbeidsplassen etter endt utdanning.

NORAD
2001

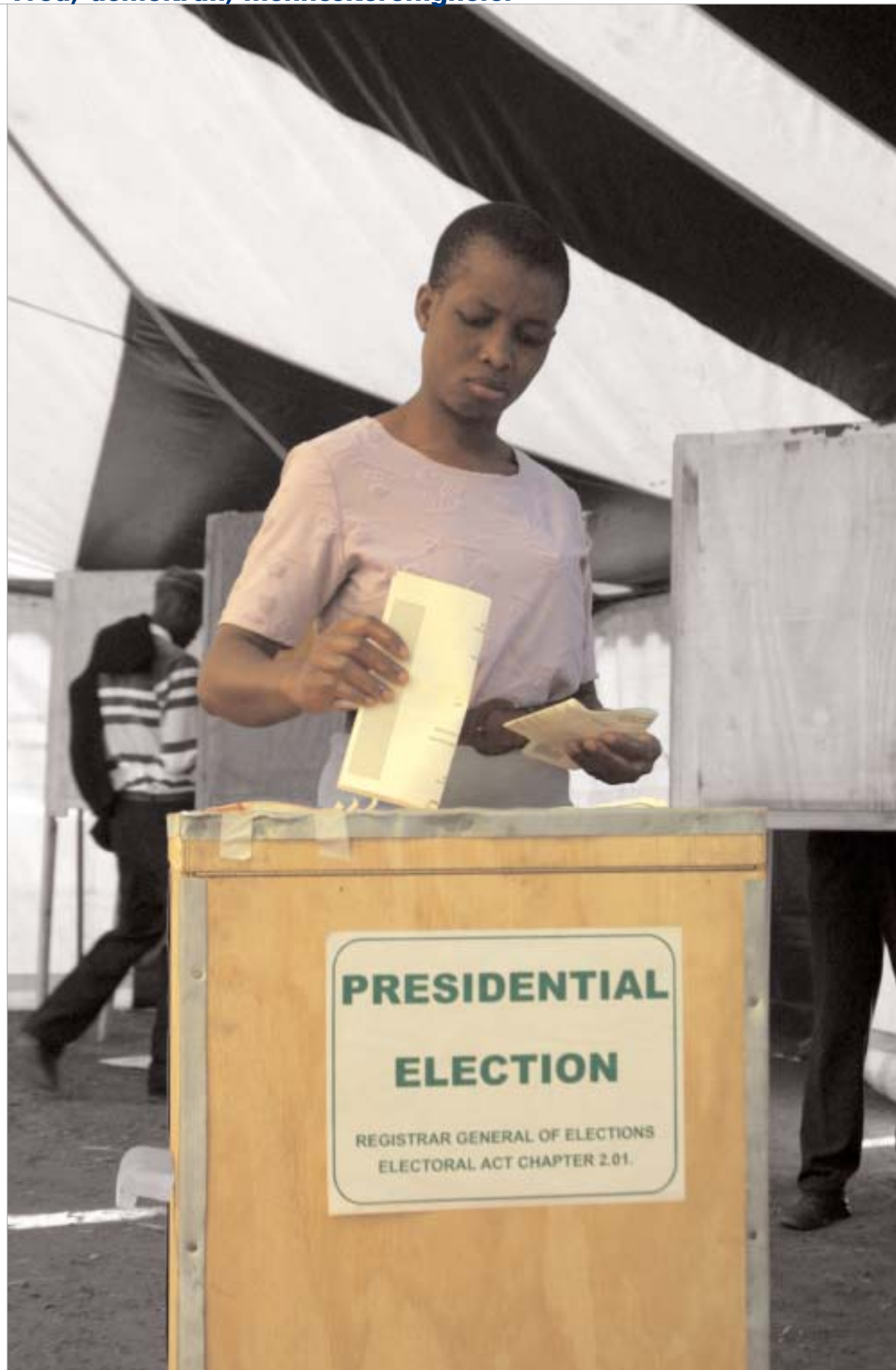

Foto: Tsvingirayi Mukwazhi/Servis

Regler for oppførsel

Fred, demokrati og like rettigheter for alle borgere forhindrer usikkerhet og skjev fordeling av felles ressurser.

Godt styresett er nødvendig for at myndighetene skal kunne sikre befolkningen grunnleggende sosiale tjenester, demokratiske rettigheter og for å skape forutsigbarhet for næringslivet.

NORADs arbeid for fred, menneskerettigheter og demokrati har bakgrunn i stortingsmeldingen "Menneskeverd i sentrum. Handlingsplan for menneskerettigheter" fra 2000, som gir føringer om et sterkere fokus på rettigheter i utviklingssamarbeidet. 24,3 prosent av NORADs bilaterale budsjett går til dette området.

NORADs tiltak retter seg særlig mot å fremme respekten for menneskerettighetene, styrke rettsstaten, videreutvikle demokratiet, forbedring av offentlig forvaltning, bidra til utformingen av en fungerende økonomisk politikk, bedre tilgang til informasjon og stimulere til opplyst debatt gjennom samarbeid med media.

Ambassaden i Bangladesh gjorde i 2001 ferdig en handlingsplan for menneskerettigheter og demokrati, samt en handlingsplan for godt styresett og korrupsjonsbekjempelse. Senere ble det laget en konkret aktivitetsplan for å følge opp dette arbeidet. Det er blant annet gitt støtte til forberedelse og gjennomføring av parlamentsvalget og man har startet en dialog med landets riksrevisjon.

I en stadig dypere politisk, økonomisk og sosial krise i Zimbabwe, bestemte regjeringen i august 2001 å fryse alle deler av stat-til-stat-bistanden. All bistand går nå utenom statlige kanaler. Den norske støtten prioriterer fremme av menneskerettigheter og demokrati, samt forebygging av hiv/aids. Den norske støtten har bidratt til å styrke endringsagenter i samfunnet. Man har fokusert på overvåking av situasjonen for menneskerettigheter og media-dekningen, samt forberedelser til presidentvalget i 2002. I den forbindelse støttet NORAD velgeropplæring og opplæring av lokale observatører. Videre har man gitt støtte til ofre for overgrep, spesielt i form av rettshjelp.

☉ I Zimbabwe er det fokusert på overvåking av situasjonen for menneskerettigheter, mediedekningen samt forberedelser til presidentvalget i 2002.

I Tanzania er kampen mot korrupsjon en av hovedutfordringene for norsk støtte. I 2001 ble ambassadens antikorrupsjonsplan ferdig, og man er begynt å gå systematisk gjennom hele bistandsporteføljen.

I Vietnam er Norge med i et samarbeid for å bedre landets offentlige finansforvaltning for å øke innsyn og ansvarlighet. Norge støtter også Vietnams reform innen offentlig administrasjon, som er en forutsetning for fattigdomsbekjempelse og videre vekst.

Etter mange års borgerkrig er Angola et av de land i verden hvor det er lagt ut flest miner. I Angola har den norske ambassaden vært med i arbeidet med å bedre koordinere minerelatert arbeid og bidra til å sikre oppfølging av Ottawa-avtalen. I Mali har man støttet fredsprosessen i nordområdene gjennom frivillige organisasjoner og gjennom UNDP, som har administrert freds- og forsoningsmøter mellom stridende parter. De har blant annet organisert en låneordning for tidligere soldater for lettere å reintegrere dem i samfunnet og slik stabilisere situasjonen. I 2001 ble det også formidlet bistand til de forestående president- og parlamentsvalgene.

I Pakistan har NORAD gitt støtte knyttet til lokalvalget i 2001. Valgkommisjonenes gjennomføring av lokalvalgene var tilfredsstillende. Ambassaden oppdaterte i april 2001 sin handlingsplan mot korrupsjon. Planen er blitt aktivt fulgt opp. Høsten 2001 ble det undertegnet en avtale med ILO i Pakistan om støtte til bruk av media i kampen mot barnearbeid. Gjennom menneskerettighets-programmet i Pakistan har sentrale politimyndigheter i alle provinser fått opplæring i menneskerettigheter. Studenter er i ferd med å avslutte et diplomkurs i menneskerettigheter ved Universitetet i Peshawar.

I Guatemala har styrking av rettsstaten og støtte til reformarbeidet på justissektoren en sentral plass. Programmene med påtalemakten og høyesterett har gitt positive resultater, og har hatt viktige funksjoner i forhold til andre givernes innsatser. Støtten til justissektoren ble i 2001 utvidet med støtte til fri rettshjelp for urbefolkningen i høylandet, utdanning av jurister med urfolksbakgrunn og arbeid for å integrere sedvanerett blant mayabefolkningen i det offisielle rettsystemet.

Klare regler om landeierskap gir fattige muligheter til langsiktige investeringer og lån. Spesielt kvinner er ofte holdt utenfor muligheten til å eie eget land.

Foto: Per Kr. Lunden/Sørvis

Rett til jord i Sør-Afrika

I Sør-Afrika støtter NORAD arbeidet for å styrke menneskerettigheter og demokrati. Det gjøres ved å støtte en rekke ulike interesseorganisasjoner og akademiske institusjoner som jobber spesielt med å fremme menneskerettigheter knyttet til nasjonal og internasjonal menneskerettighetslovgivning. Programmet tester ut rettighetsbasert tilnærming til utvikling. Et eksempel er samarbeidet mellom Norges landbrukshøgskole på Ås og University of the Western Cape innen feltet landreform. Programmet administreres av Institutt for menneskerettigheter, som samarbeider faglig med flere institusjoner i Sør-Afrika.

NORAD
2001

Foto: Paal E. Salvesen/Sørvis

Lærer eget språk

I støtten til fredsprosessen i Guatemala er urfolks rettigheter høyt prioritert. Norge har et strategisk samarbeid med UNICEF om tospråklig utdanning rettet mot urfolk, og med særlig fokus på jenters utdanning. Programmet er direkte knyttet opp mot utdanningsreformen i landet. Norge støtter lingvistorganisasjonen OKMA som standardiserer mayaspråkene gjennom utarbeidelse av ordbøker og grammatikker, og organisasjonen er blitt engasjert av utdanningsministeriet for å utarbeide materiell for utdanning av lærere i mayaspråk.

Foto: Rune Larsen/Servis

Kvinner bærer samfunnet

Kvinner er en viktig målgruppe for NORADs utviklingssamarbeid. Likestillingsarbeidet skjer på mange plan, fra landbruksopplæring og helseopplysning til utdanning av jurister og utvikling av lovverk som ikke favoriserer menn.

NORADs støtte til likestilling gis både gjennom særskilte kvinnerettede tiltak og integrering av kjønnsperspektivet generelt i samarbeidstiltakene. Kvinneperspektivet gjør seg særlig gjeldende innenfor sektorene helse og utdanning. Samtidig har det i takt med en økende innsats for å fremme menneskerettigheter og demokrati vært lagt tilsvarende vekt på å støtte tiltak som kan styrkes kvinners mulighet og evne til å delta i beslutningstagende prosesser. Bistand til kvinner og likestilling utgjorde i 2001 27,6 prosent av NORADs bilaterale budsjett.

NORAD støtter samarbeidslandenes arbeid med å innfri forpliktelser i forhold til FNs Kvinnekonvensjon, Kvinnekonferansen i Beijing og oppfølgingen av dette i form av nasjonale handlingsplaner. Støtte i blant annet Zambia, Malawi, Bangladesh og Pakistan har vært gitt til kvinneorganisasjoner som har vært pådrivere og katalysatorer for holdningsendringer og ansvarliggjøring av myndigheter.

Kunnskap om rettigheter anses som svært viktig for muligheten til å påvirke politiske prosesser og egen utvikling. Spesielt innen tiltak rettet mot godt styresett, for eksempel desentralisering og lokalforvaltning, har man i regionen sørlige Afrika vektlagt dette og satt i gang prosesser for analysering og erfaringsutveksling med andre institusjoner og organisasjoner som jobber med feltet. I Guatemala har man lagt vekt på kvinners deltakelse i demokratiseringsprosessene og kompetansebygging for kvinner i politiske partier. I Pakistan har man støttet prosessene rundt øremerking av kvinneplasser ved lokalvalgene, og i Bangladesh har man lagt vekt på opplæring av kvinnelige kommunestyrerepresentanter. I Mosambik støtter NORAD et medieprosjekt der et av målene er å styrke kvinner i pressen, og i kursene som arrangeres vektlegges det en balanse i deltakelse mellom kvinner og menn. En annen viktig prosess der man har søkt å fremme kvinne- og likestillingshensyn har vært i

arbeidet med de nasjonale fattigdomsstrategiene (PRSP), blant annet i Angola. Innen helsesektoren, og især for temaet hiv/aids, har kvinneperspektivet stått sentralt.

Kvinnens betydning i jordbrukssektoren er ofte oversett, og i NORADs støtte til denne sektoren i blant annet Etiopia, Tanzania og Nicaragua, har man derfor lagt vekt på kvinners særskilte behov, og ikke minst deres potensial. I Malawi og i Eritrea er det lagt vekt på å øke andelen kvinnelige fagfolk.

Utdanning er en sektor der man har vært særlig bevisst på kjønnsdimensjonen. Man har blant annet fokusert på tilrettelegging for jenter på skolen ved å utdanne flere kvinnelige lærere og ved fysisk tilrettelegging for eksempel ved separate latrinebygg. Stipendprogrammene i Eritrea og i Bangladesh er eksempler på tiltak for å øke jenteandelen i skolen.

En stor del av sysselsettingen i NORADs samarbeidsland er innen uformell sektor. Her finner vi en majoritet av fattige, og en høy andel kvinner. Opplæring og rådgivning til kvinner omkring markeds og kredittmuligheter har vist seg å være viktige bidrag til å bedre kvinners økonomiske og sosiale kår for eksempel i Bangladesh, India, Guatemala og Nicaragua. Flere av jordbruksprogrammene i Nicaragua har vært meget vellykkede i forhold til å styrke kvinners stilling.

I 2001 har NORAD fortsatt arbeidet med å heve kompetanse på kvinners rettigheter. Fokus har blant annet vært på den rolle lovgivning spiller når det gjelder kvinners mulighet til å delta i prosesser som påvirker sosial og økonomisk utvikling i et land. Her har samarbeidet med Avdeling for kvinnerett ved Universitetet i Oslo og universitetene i Harare og i Peshawar om diplomkurset i kvinnerett spilt en stor rolle. Arbeidet med kvinners rettigheter forventes å kunne ha stor betydning og overføringsverdi når det gjelder konseptet rettighetsbasert tilnærming til utvikling også i andre sektorer enn kvinnerettet bistand.

NORAD vil bidra til intensivert innsats mot omskjæring av kvinner gjennom samarbeid med myndigheter og gjennom frivillige organisasjoner i våre samarbeidsland. NORAD kan bidra med ressurser, kompetanse og ideer, men arbeidet må utføres av dem det gjelder – av kvinner, menn og ledere med mot til å utfordre tradisjoner.

 NORAD støtter særskilte kvinnerettede tiltak, men hensyn til kvinners valgmuligheter og rettigheter integreres i alt norsk utviklingssamarbeid.

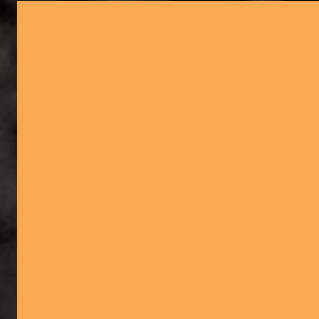
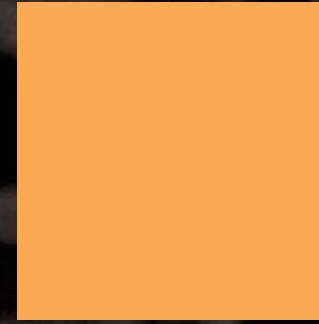

Foto: Rune Larsen/Servis

Bedre økonomi for kvinner

I India støtter NORAD et økonomiprogram for kvinner som lever under fattigdomsgrensen og som har en årlig inntekt på mindre enn 3 300 kroner. Kvinnene kommer fra by- og landområder, mange er fra lavkaster og noen fra urbefolkningsgrupper. Et stort antall er enker. Målet er å forbedre kvinnenes sosioøkonomiske status gjennom utdanning og yrkesopplæring med tanke på at de skal bli selvforsørgende. Indiske statlige myndigheter har nå overtatt programmet, og størsteparten av finansieringen er statlig. Programmodellen er basert på et nært samarbeid mellom statlige myndigheter og frivillige organisasjoner ute i distriktene.

I mange av NORADs samarbeidsland har kvinnene i stor grad ansvaret for familien og den uunnværlige jordbruksproduksjonen.

Foto: Per Kr. Lunden/Servis

NORAD
2001

Foto: Monirul Alam/Drik

Kjemper mot menneskehandel

Årsaken til handel med kvinner og barn er en kombinasjon av en rekke faktorer som fattigdom, befolkningspress, syn på kvinner og barn og behovet for arbeidere og prostituerte i det internasjonale markedet. For å kunne redusere omfanget må en heve bevisstheten om årsakene til og konsekvensene av virksomheten. Association for Community Development (ACD) i Bangladesh har mobilisert befolkningen i utsatte områder til å danne landsbykomiteer og knytte dem til politidistriktene. Man har også gjort en målrettet innsats mot spesielt utsatte befolkningsgrupper. Arbeidet har hatt god effekt, og andre organisasjoner ønsker nå å overta modellen til ACD. ACD-leder Salima Sarvar mottok i 2001 den prestisjetunge prisen "The Anti Slavery International Award" for sitt arbeid mot handel med kvinner og barn i Rajshahi-distriktet. ACD mottok i 2001 1,3 millioner norske kroner.

Bekjemper vold mot kvinner

Foto: Paal E. Salvesen/Servis

Prosjektet "Intrafamiliar violence" har vært viktig for å sette problemet med vold mot kvinner i Mellom-Amerika på dagsorden. Norge og Sverige har samarbeidet med Pan American Health Organization (PAHO) siden 1990. De finansielle ressursene som NORAD og det svenske utviklingsdirektoratet Sida stilte til rådighet, gjorde det mulig for PAHO å starte arbeidet med prosjektet, som ble sett på som et prioritert helseproblem. Prosjektet har utviklet en modell for hvordan helsesektoren kan bidra i arbeidet mot vold mot kvinner, og denne er etter hvert tatt i bruk i andre latinamerikanske land. Prosjektet er nå også tatt inn i PAHOs regulære budsjetter. NORADs og Sidas støtte startet en prosess som etter hvert går for egen maskin.

Solenergi gir bedre helsetilbud

Foto: Mwanzo Millinga/Servis

Siden 1997 har Norge støttet prosjektet "Solar Energy for Rural Health Units" som installerer solcellepanel på helsestasjoner på landsbygda i Mosambik. Solcellepanelet gir lys og sikrer nok elektrisitet til å kunne holde vaksiner kalde. Målet for prosjektet er å installere 300 solcellepaneler i helseklinikker i distriktene, og Norge støtter 150 av disse. Fase 1 avsluttes snart, og består av å installere solcellepanel på seks klinikker i hver provins. Klinikkerne får strøm til kjøleskap, der vaksiner lagres, og til lyspærer. Ansvar for prosjektet ligger i Mosambiks helsedepartement. I andre fase av prosjektet vil man bedre koordineringen mellom de ulike avdelingene i departementet som er involvert, og lære opp helsepersonell som har liten trening med teknisk utstyr. Norge støtter prosjektet med 40 millioner kroner.

Nye talenter i Tanzania

Foto: Per Kr. Lunden/Servis

Etableringen av et kulturfond i Tanzania har skapt nytt håp for kunstnere og kulturarbeidere i hele landet. Mfuko wa Utamaduni Tanzania jobber med alt fra utøvende kunst via kulturminner til film og multimedia. Fondet mottar støtte fra ulike givere, blant annet NORAD. Pengene legges i en felles pott, og fondet fordeler midlene etter spesielle vilkår. I 2001 mottok stiftelsen 229 søknader og støttet 115 prosjekter i 7 regioner i landet. Målet for fondet er å styrke kultursektoren, med spesiell fokus på å hjelpe fram nye talenter. Mfuko støtter ikke bare konkrete kulturprosjekter, men de har også arrangert ledelses- og regnskapskurs for å fremme større profesjonalitet blant kunstnere og kulturarbeidere.

Foto: Rune Larsen/Sørvis

Fattige rammes hardest

De mest alvorlige globale miljøproblemer er i dag knyttet til klimaendring, tap av biologisk mangfold og forringelse av de økologiske systemene.

NORAD støtter tiltak som bidrar til langsiktig økologisk og forsvarlig forvaltning av naturressursene, inkludert utvikling av bærekraftige produksjonssystemer innen primærnæringer som fiske, jord- og skogbruk. Det er også viktig med miljøvennlig energiforvaltning, effektiv energibruk og miljøvennlige energibærere samt tiltak som fremmer renere produksjon. I 2001 gikk 26,1 prosent av NORADs bilaterale budsjett til tiltak innenfor miljø- og naturressursforvaltning.

Som oljenasjon har Norge mye kompetanse på flere områder, blant annet regulering, lovverk og utvinning. Flere land etterspør nå utviklingssamarbeid på dette området. I Angola har NORAD en avtale om institusjonell utvikling av Petroleumministeriet. Dette programmet er rettet mot å bedre nasjonal styring av olje- og gassressursene, og å bidra til optimalisering av produksjon og nasjonale inntekter. Miljøutfordringene i olje- og gassproduksjonen i Nigeria ble i 2001 diskutert med landets miljømyndigheter.

Fiskeriutvikling er et annet område hvor norsk kompetanse er etterspurt. Gjennom Nansenprogrammet har Norge bidratt til oppbygging av forsknings- og forvaltningskompetanse i Sør-Afrika, Namibia og Angola. I tillegg har NORAD gjennom flere år støttet oppbyggingen av et fiskerioppsyn i Namibia, der det tidligere har vært et omfattende ulovlig fiske. I dag er dette nesten helt eliminert, og Namibia kan kontrollere og utnytte sine ressurser. I Mosambik har NORAD i første rekke bidratt med institusjonell støtte til landets fiskeridepartement. Målet er å kvalitetsstyrke departementet som forskningsinstitusjon og forbedre fiskeridministrasjonen, slik at landet bedre kan utnytte sine fiskeriresurser og yte bedre tjenester til brukerne i fiskerisektoren.

I Zambia er nå myndighetene halvveis i gjennomføringen av andre fase i et industriforurensingsprosjekt støttet av NORAD.

☞ I fiskerisektoren er norsk kompetanse etterspurt. Dette omfatter også lovgivning og regulering av ressursene i havet.

I Tanzania har NORAD støttet utarbeidelse av en nasjonal strategi og handlingsplan for biologisk mangfold. En gjennomgang av programmet var overveiende positiv. Spesielt interessant er den økonomiske betydning ulike naturressurser har for de 80 prosent av Tanzanias befolkning som fortsatt bor på landsbygda. Studier peker på at mellom 30 og 40 prosent av inntektene til disse kommer fra bruk av naturressurser utenfor det tradisjonelle jordbruket.

Samarbeidet med Nepal innen energisektoren har involvert et bredt spekter av norske aktører, både private organisasjoner, statlige organer og private selskap. Norge har støttet institusjons- og kompetanseutvikling i forbindelse med miljøvurdering av vannkraftprosjekter, etablering av utrednings- og forskningsfirma, videreutdanning i vannkraft og elektrisitetsforsyning og utbygging av vannkraftverk, samt bidratt med faglig bistand til vannkraftselskap. Vannkraftverket Khimiti I produserte i 2001 60 MW strøm til det nasjonale overføringsnettverket, og økte dermed den nasjonale elektrisitetsproduksjonen med nær 25 prosent. Prosjektet har dermed ført til en mer stabil elektrisitetsforsyning.

Et nytt fireårig miljøsamorbeid mellom Indonesia og NORAD startet i november 2001, og er i stor grad knyttet opp mot samarbeid mellom det indonesiske miljøverndepartement og norske miljøinstitusjoner. I Kina er også utviklingssamarbeidet i stor grad knyttet opp mot institusjonssamarbeid mellom norske og kinesiske miljøinstitusjoner. I 2001 ble det blant annet gjennomført miljøovervåking innen vann- og luftforurensing, miljøstatistikk, sur nedbør, kulturminnevern, samt fiskeriforvaltning.

I Det palestinske selvstyremrådet er vann en knapphetsressurs. Norge er den eneste aktøren som støtter institusjonell oppbygging på sentralt nivå innenfor vannsektoren.

Nepal trenger oppgradering av landets vannforsyning, og norsk bistand støtter et omfattende vannprosjekt i Kathmandu-dalen.

Foto: Per Kr. Lunden/Sorvis

Mer vann til Kathmandu

Bedre vannforsyning og sanitærtjeneste til en sosialt akseptabel pris er målet til Melamchi Water Supply Project i Kathmandu-dalen. Vannet skal føres fra Melamchi-dalen nordøst for Kathmandu i Nepal gjennom en 26 kilometer lang tunnel. Norge finansierer planlegging av tunnelkomponenten inkludert vei, strømtilførsel, sosiale utviklingstiltak i Melamchi-dalen og forebyggende miljøtiltak. Til planleggingsformål er det bevilget totalt 70 millioner norske kroner. Norge skal også delfinansiere tunnelbyggingen med 223 millioner kroner. Prosjektet er fortsatt i planleggingsfasen. Etter planen skal tunnelkonstruksjonen starte i 2003. Hittil er cirka 52 millioner kroner utbetalt til prosjektet.

NORAD
2001

Foto: Anne-Lise Langøy

Gammelt fort, ny giv

I fjellområdene nord i Pakistan har NORAD støttet restaureringen av det 700 år gamle majestetiske Baltit-fortet i Hunza-dalen. Restaureringen har involvert store deler av lokalbefolkningen i Karimabad. Gamle byggeskikker er funnet fram igjen, lokale materialer er brukt og mye arbeid er lagt ned – både i planlegging, organisering og i form av fysisk arbeid. Mange landsbybeboere planla for noen år siden å forlate Karimabad. Gatene og husene var begynt å forfalle. Gradvis førte restaureringsarbeidet med fortet til en økende erkjennelse blant landsbybeboerne av at deres ferdigheter og gjenoppdagede kompetanse også kunne brukes til å utbedre deres egen landsby.

Foto: Dominic Sansoni/Drik

Olje i Vietnam

Norge inngikk i 2001 en ny avtale med Petrovietnam om fase to av miljø og sikkerhet i oljesektoren. Målet er å forhindre miljø-ødeleggelser og ulykker i olje- og gassektoren. Etter første fase er i dag Petrovietnam bedre i stand til å ivareta sikkerhets- og miljøovervåking.

Tall og statistikk

Presentasjonen av den norske bistanden i tall er i det følgende delt i to. Den første delen tar for seg bistanden som kanaliseres gjennom NORAD. Den andre delen viser den samlede norske bistanden som forvaltes av både NORAD og Utenriksdepartementet.

NORAD og Utenriksdepartementet bruker mange kanaler til formidling av norsk bistand. I tillegg til stat-til-stat-bistanden går pengene gjennom frivillige organisasjoner, næringsliv, FN-organisasjoner og utviklingsbanker. I de følgende tabellene og oversiktene beskrives disse kanalene blant annet ved hjelp av begrepene bilateral, multi-bi og multilateral bistand. I denne sammenheng betyr disse begrepene følgende:

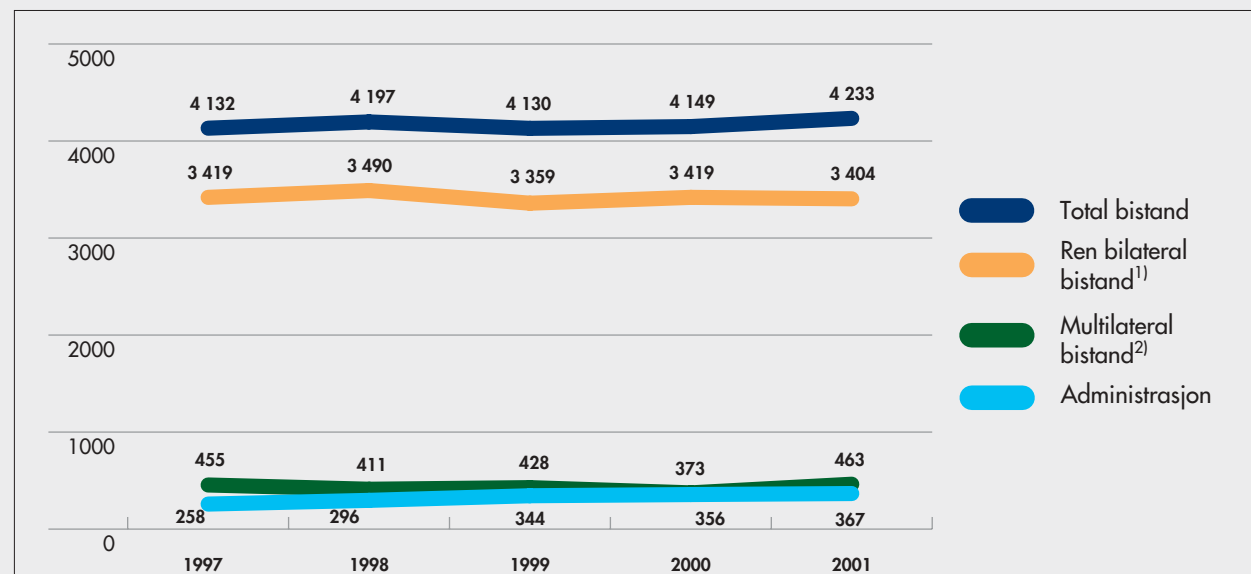
- **Bilateral:** Tosidig bistand til en region eller land som enten går fra stat til stat, via frivillige organisasjoner, via næringslivet eller andre.
- **Multi-bi:** Øremerkede midler administrert av FN-organisasjoner eller utviklingsbanker.
- **Multilaterale:** Generell støtte til FN-organisasjoner eller utviklingsbanker.

Foto: Rune Larsen/Sorvis

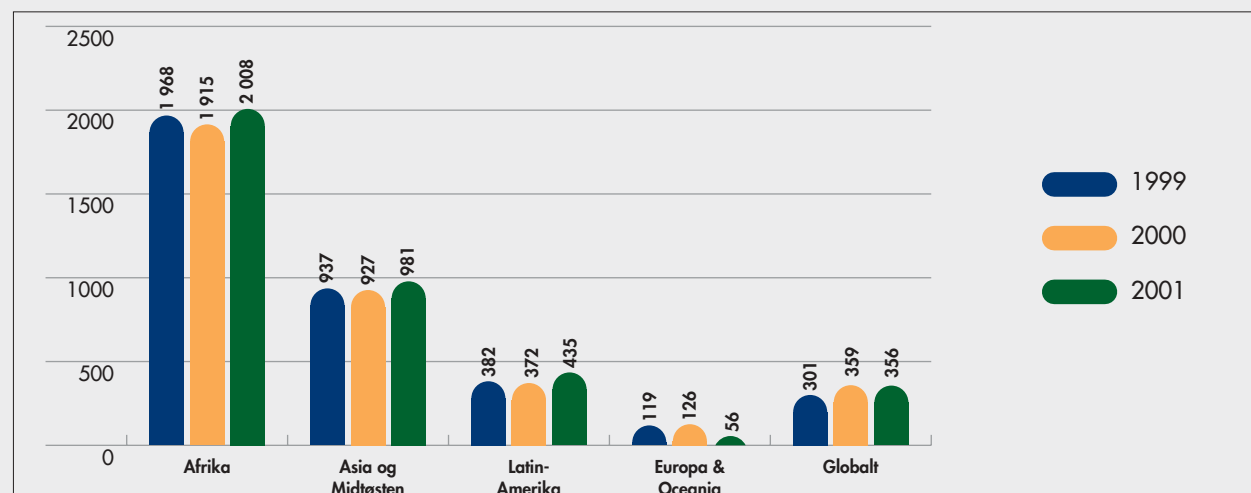
NORAD
2001

Total bistand gjennom NORAD 1997-2001 (NOK mill)

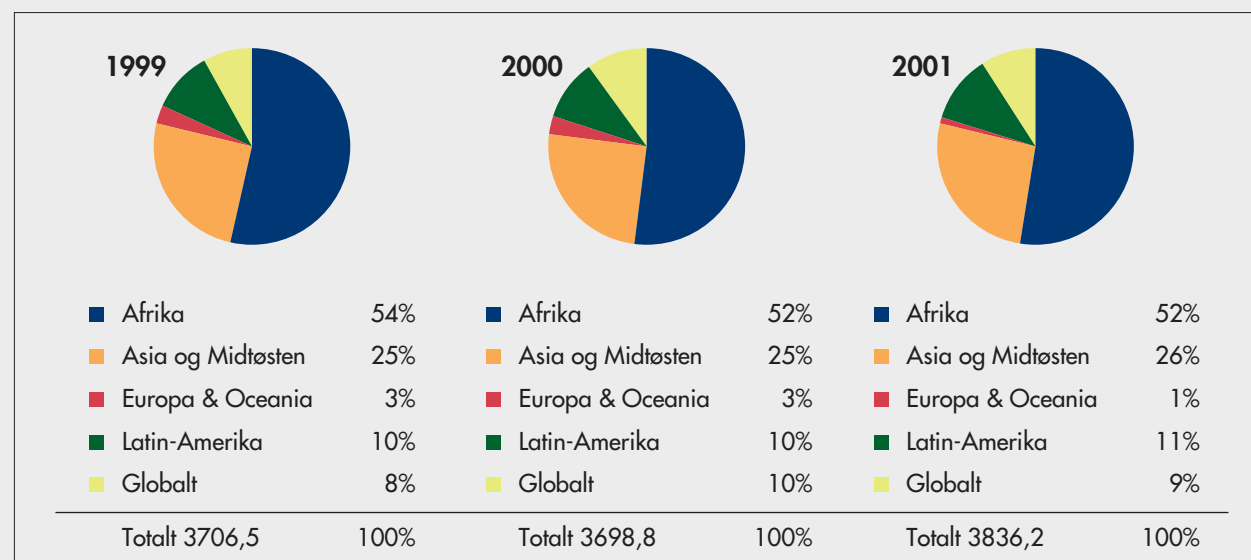
¹⁾ Omfatter kun rent bilateralt samarbeid, dvs ikke bilateral bistand gjennom multilaterale organisasjoner (multi-bi-bistand)
²⁾ Inkluderer multi-bi bistand.

Bilateral bistand¹⁾ (netto²⁾ gjennom NORAD fordelt på verdensdeler 1999-2001 (NOK mill)

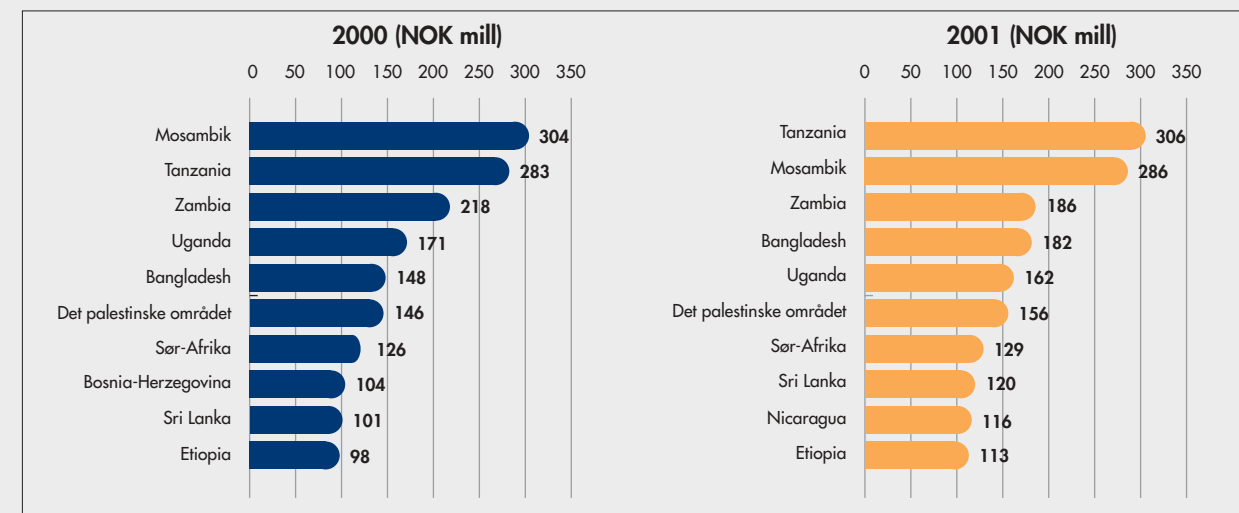
¹⁾ Inkludert multi-bi bistand
²⁾ F.O.M 2001 er netto og brutto bistand identisk for NORAD. Inntekt fra avdrag på lån forvaltes ikke lenger av NORAD men er overført til NORFUND (som er under UDs budsjett).

Bilateral bistand¹⁾ (netto²⁾ gjennom NORAD fordelt på verdensdeler 1999-2001 (prosent)

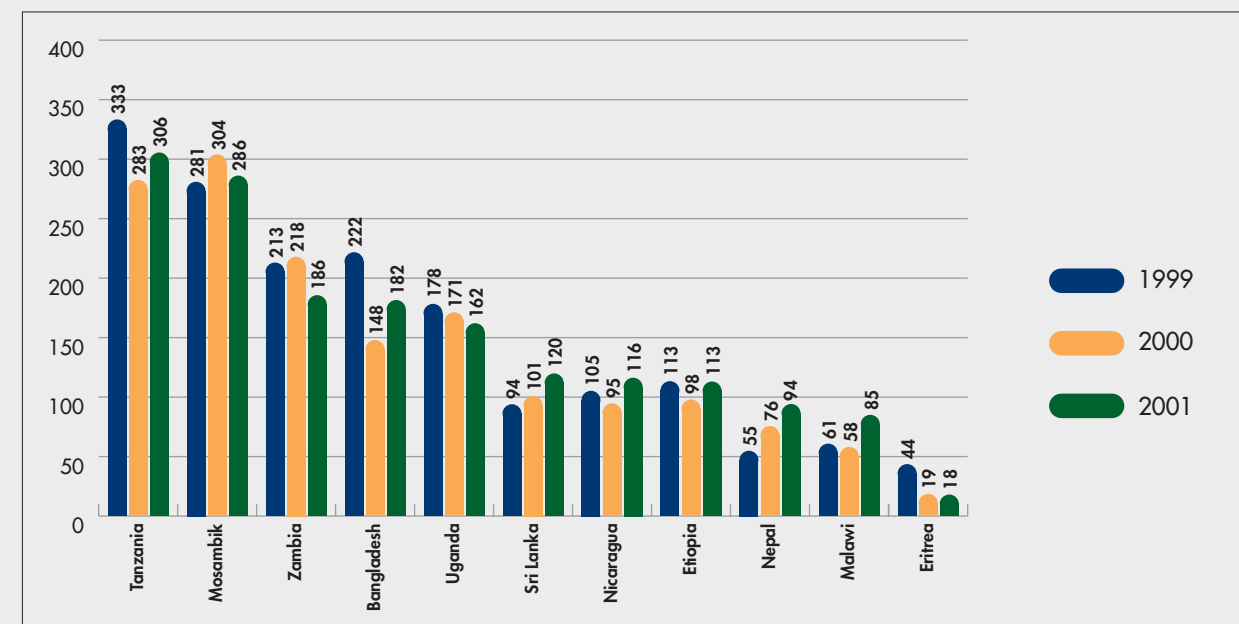

¹⁾ Inkludert multi-bi bistand
²⁾ F.O.M 2001 er netto og brutto bistand identisk for NORAD. Inntekt fra avdrag på lån forvaltes ikke lenger av NORAD men er overført til NORFUND (som er under UDs budsjett).

De ti største mottakerne av bistand gjennom NORAD

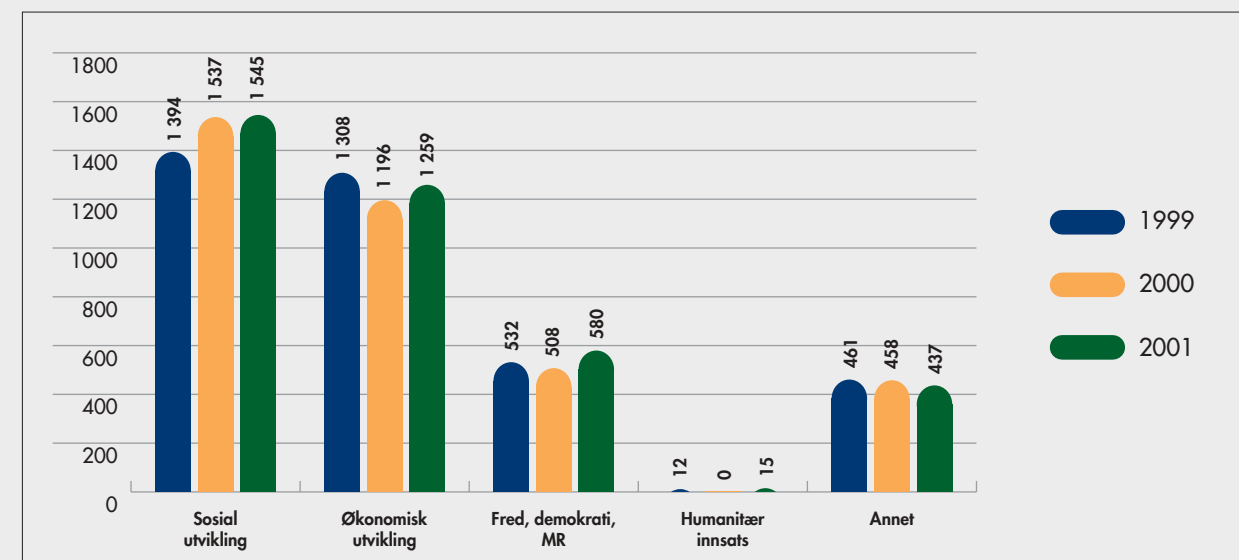

Bilateral¹⁾ bistand (netto²⁾ gjennom NORAD til prioriterte land 1999-2001 (NOK mill)

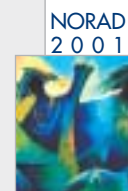

¹⁾ Inkluderer multi-bi bistand.
²⁾ F.O.M 2001 er netto og brutto bistand identisk for NORAD. Inntekt fra avdrag på lån forvaltes ikke lenger av NORAD men er overført til NORFUND (som er under UDs budsjett).

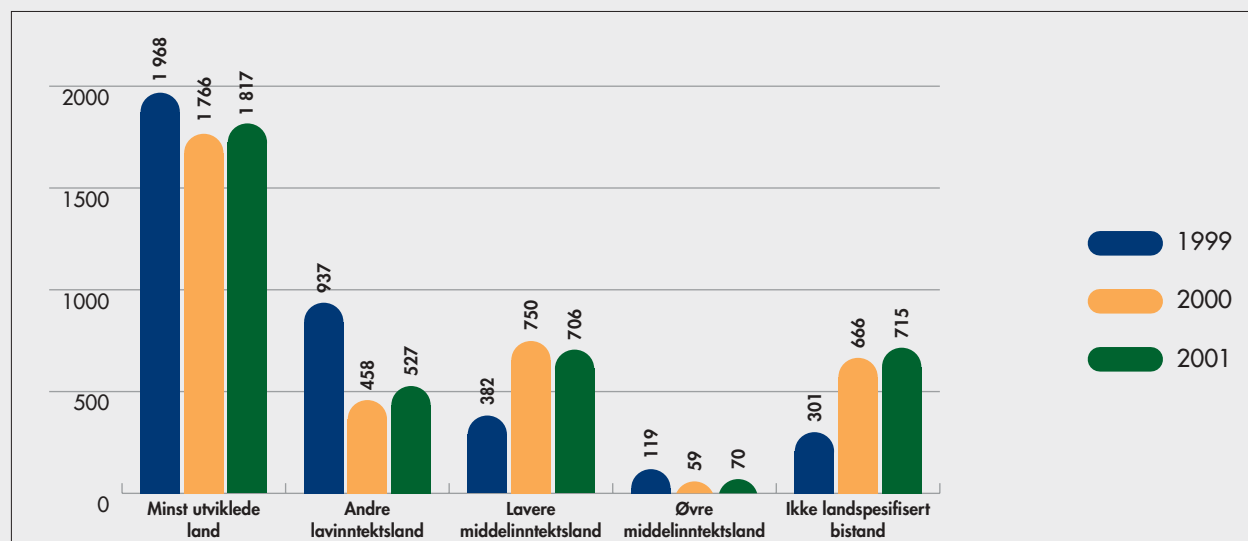
Bilateral bistand¹⁾ gjennom NORAD fordelt på resultatområder i 1999-2001 (NOK mill)

¹⁾ Inkluderer multi-bi bistand.

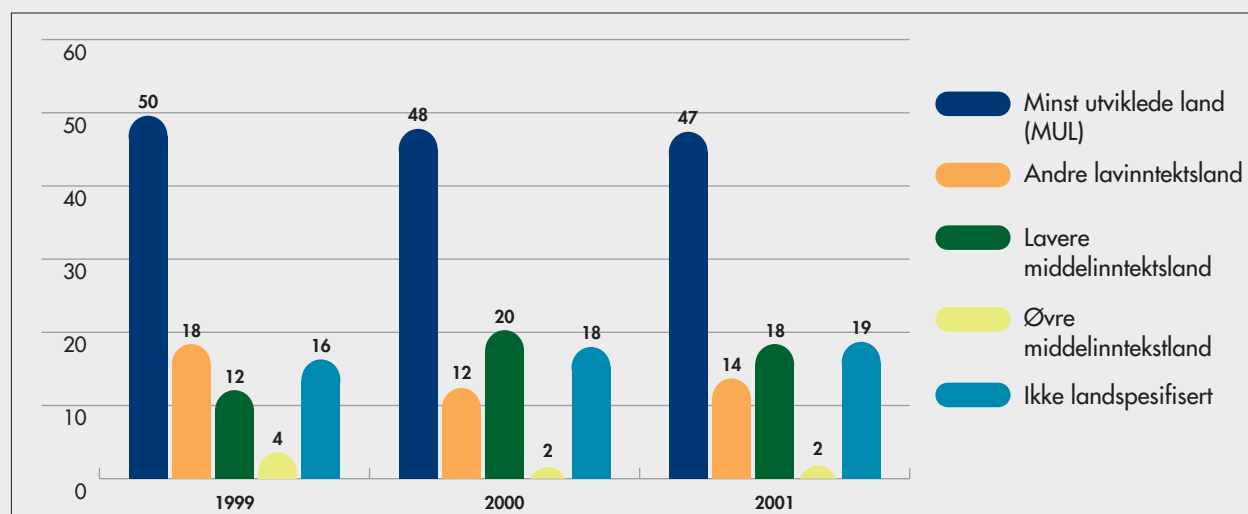

Bilateral bistand¹⁾ (netto²⁾) gjennom NORAD fordelt på inntektskategorier 1999-2001 (NOK mill)

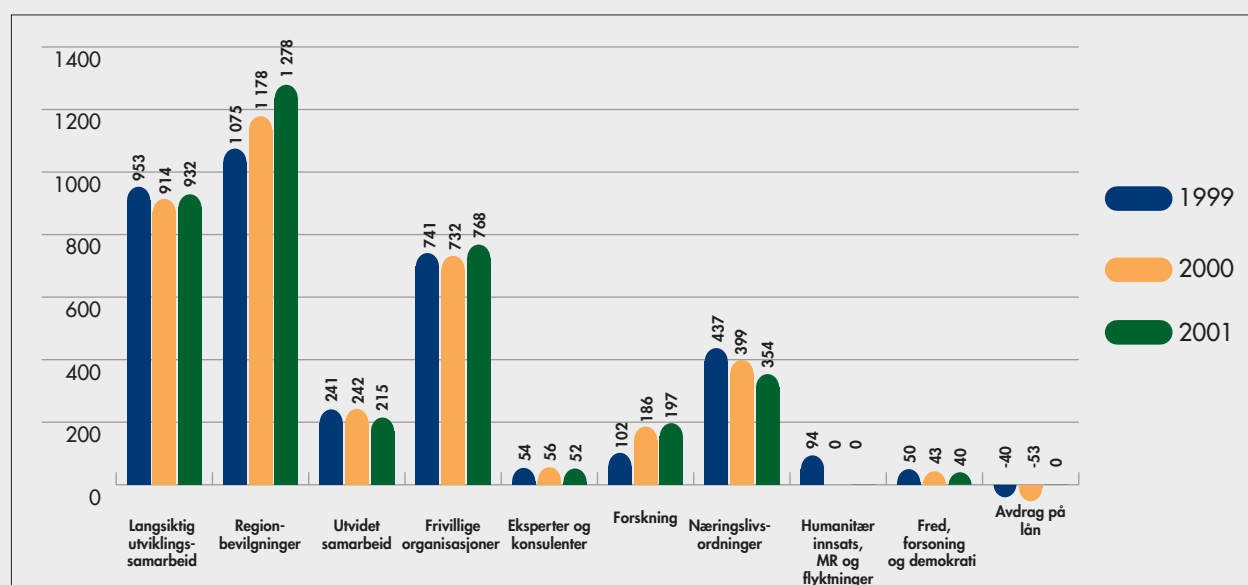
1) Inkludert multi-bi bistand.
2) F.O.M 2001 er netto og brutto bistand identisk for NORAD. Inntekt fra avdrag på lån forvaltes ikke lenger av NORAD men er overført til NORFUND (som er under UD's budsjett).

Bilateral bistand¹⁾ (netto²⁾) gjennom NORAD fordelt på inntektskategorier 1999-2001 (prosent)

1) Inkludert multi-bi bistand.
2) F.O.M 2001 er netto og brutto bistand identisk for NORAD. Inntekt fra avdrag på lån forvaltes ikke lenger av NORAD men er overført til NORFUND (som er under UD's budsjett).

Bilateral¹⁾ bistand (netto²⁾) gjennom NORAD fordelt på budsjettposter 1999-2001 (NOK mill)

1) Inkludert multi-bi bistand.
2) F.O.M 2001 er netto og brutto bistand identisk for NORAD. Inntekt fra avdrag på lån forvaltes ikke lenger av NORAD men er overført til NORFUND (som er under UD's budsjett).

Bilateral bistand¹⁾ gjennom NORAD fordelt på region, land og budsjettpost 2001 (NOK 1000)

	Langsiktig utvikling	Region-bevilgninger	Frivillige org.	Næringslivs-ordninger	Forskning og kompetansebygging	Utvidet samarbeid	Ekspert, konsulenter	Fred, forskning, demokrati	Totalt
AFRIKA									
Angola		88 433	3 726	349			938		93 446
Botswana		29 674	638	350	1 720				32 382
Burundi		575	3 412						3 987
Egypt		5 825	550	1 068		266			7 708
Ekvatorial Guinea			360						360
Elfenbenskysten			1 411						1 411
Eritrea	1 800	6 339	9 962		5	43			18 149
Etiopia	25 000	54 622	21 536	2 300	7 071	2 000	575		113 104
Gambia		418	1 399						1 817
Ghana			824		2 363				3 187
Guinea-Bissau			160						160
Kamerun			3 312		2 050				5 362
Kapp Verde			67	1 416					1 483
Kenya	93	7 849	9 096						17 038
Kongo (Dem. Rep.) ¹⁾		3 962	947						4 909
Lesotho			2 354						2 354
Liberia			3 059						3 059
Madagaskar		33 244	1 613				99		34 956
Malawi	41 994	14 144	2 319	25 701		514	420		85 093
Mali		36 999	18 587	1 696	2 837				60 120
Mauretania			3 763						3 763
Mauritius			115						115
Mosambik	189 903	73 067	11 955	237	2 496	7 260	1 319		286 238
Namibia	1	26 995	609	2 967	1 506		131		32 208
Niger		3 237	6 459						9 696
Nigeria		5 000	802						5 802
Rwanda		1 260	8 399						9 660
Senegal			10 071						10 071
Seychellene						120			120
Sierra Leone			1 623						1 623
Somalia		5 803	6 888						12 691
Sudan		27 741	6 529						34 270
Swaziland		570	339						909
Sør-Afrika		98 109	12 671	2 973	14 470	471	406		129 101
Tanzania	179 758	72 068	8 667	37 221	7 582		321		305 616
Tchad			882						882
Uganda	75 000	42 587	26 668	9 108	7 800		915		162 077
Zambia	89 995	75 955	2 064	16 113	550		984		185 661
Zimbabwe		69 084	10 627	1 513	4 837	1 919	682		88 662
Afrika Uspesifisert		114 690	41 078	48 053	15 775	18 327	505		238 428
Sum Afrika	603 544	898 252	245 544	151 063	71 064	30 918	7 294		2 007 679
ASIA OG MIDTØSTEN									
Afghanistan		597	16 278						16 874
Aserbajdsjan			2 753	292		690			3 734
Bangladesh	139 925	17 879	16 135	4 195	525	1 600	1 341		181 601
Bhutan		1 380	881	2	3 414				5 676
Burma			361						361
Det palestinske området	93 898	3 384	24 757	25 400	4 713	2 688	1 302		156 141
Filippinene			7 051	1 292	3 651				11 993
India		19 764	24 072	742	739	20 400	655		66 372
Indonesia		4 300	6 822	233	789	3 211	141		15 496
Jordan			924						924
Kambodsja		23 242	10 618	8 898			83		42 841
Kina		686	11 561	6 132	9 982	23 644	365		52 370
Laos		15 776	5 099	12 771		5 760			39 406
Libanon			5 768						5 768

1) Tidligere Zaire

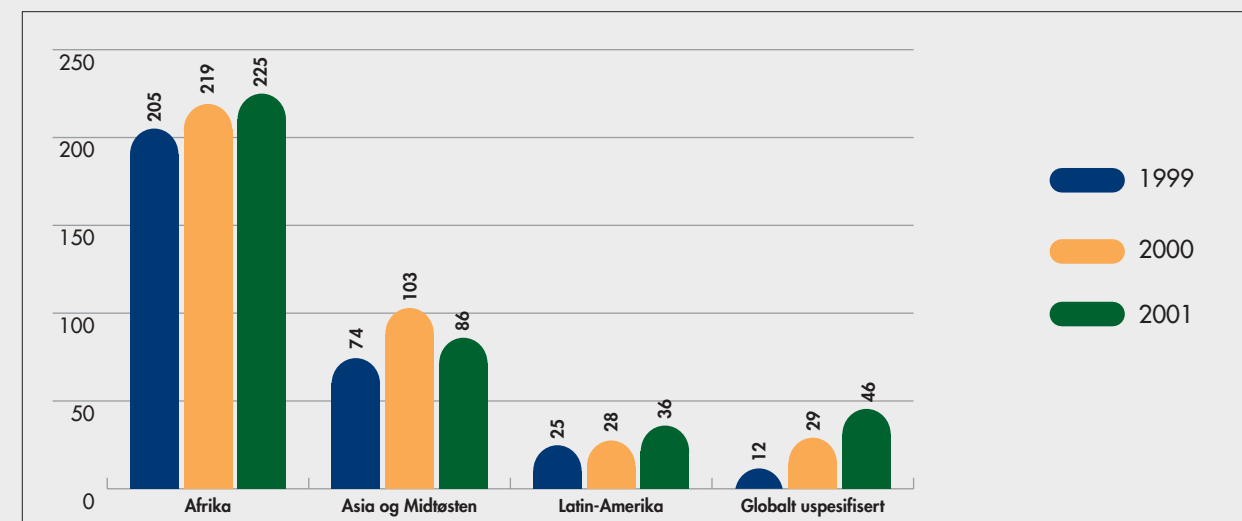

Bilateral bistand¹⁾ gjennom NORAD fordelt på region, land og budsjettpost 2001 (NOK 1000)

	Langsiktig utvikling	Region-bevilgninger	Frivillige org.	Næringslivs-ordninger	Forskning og kompetansebygging	Utvidet samarbeid	Ekspertter, konsulenter	Fred, forsoning, demokrati	Totalt
ASIA OG MIDTØSTEN									
Malaysia			1 677						1 677
Maldivene				89					89
Mongolia		1 529	5 693			4 500			11 722
Nepal	39 991	11 403	16 038	21 760	4 400		616		94 208
Pakistan		18 105	10 385			8 200	333		37 023
Sri Lanka	30 116	35 029	16 632	35 134	571	1 974	473		119 929
Syria					1 206				1 206
Thailand			956	214					1 170
Turkmenistan				200					200
Vietnam		26 572	3 815	224	12 067	6 015	362		49 054
Yemen			302						302
Øst-Timor		23 550	500		617	2 000			26 667
Asia Uspesifisert		12 825	8 338	243	3 136	13 876	191		38 609
Totalt Asia og Midtøsten	303 930	216 019	197 414	117 821	45 810	94 559	5 861		981 414
LATIN-AMERIKA									
Argentina			125						125
Barbados			- 67						- 67
Belize			284						284
Bolivia			27 907						27 907
Brasil		918	19 854						20 772
Chile		2 793	3 553						6 346
Colombia		9 300	6 166						15 466
Costa Rica			538	3	3 062				3 603
Cuba		7 304	4 164						11 468
Dominikanske Republikk			1 738	634					2 372
Ecuador		8 001	15 214						23 215
El Salvador		4 701	2 378						7 079
Guatemala		52 353	30 675		4 330	23	46		87 428
Haiti			752						752
Honduras		3 767	4 026	8 988					16 781
Jamaica			2 150						2 150
Mexico			2 624						2 624
Nicaragua	29 940	20 292	39 415	20 171	2 505	3 329	673		116 326
Paraguay			5 070	713					5 783
Peru			11 398						11 398
Uruguay			114						114
Amerika Uspesifisert		31 461	12 977	9 862	2 400	16 395	76		73 171
Sum Latin-Amerika	29 940	140 891	191 055	40 371	12 298	19 748	795		435 098
EUROPA									
Albania				135					135
Bosnia-Herzegovina				16 667			44	16 253	32 964
Makedonia (FYROM)				1 281				10 832	12 114
Tidl. Jugoslavia uspesifisert				89				8 698	8 787
Europa Uspesifisert							114		114
Sum Europa				18 172			158	35 783	54 113
OCEANIA									
Fiji-Øyene			174						174
Papua Ny-Guinea			1 265						1 265
Sum Oceania			1 439						1 439
Globalt uspesifisert	- 5 164	23 053	132 282	26 661	67 731	69 778	38 291	3 843	356 475
Totalt	932 250	1 278 215	767 734	354 089	196 903	215 003	52 399	39 626	3 836 219

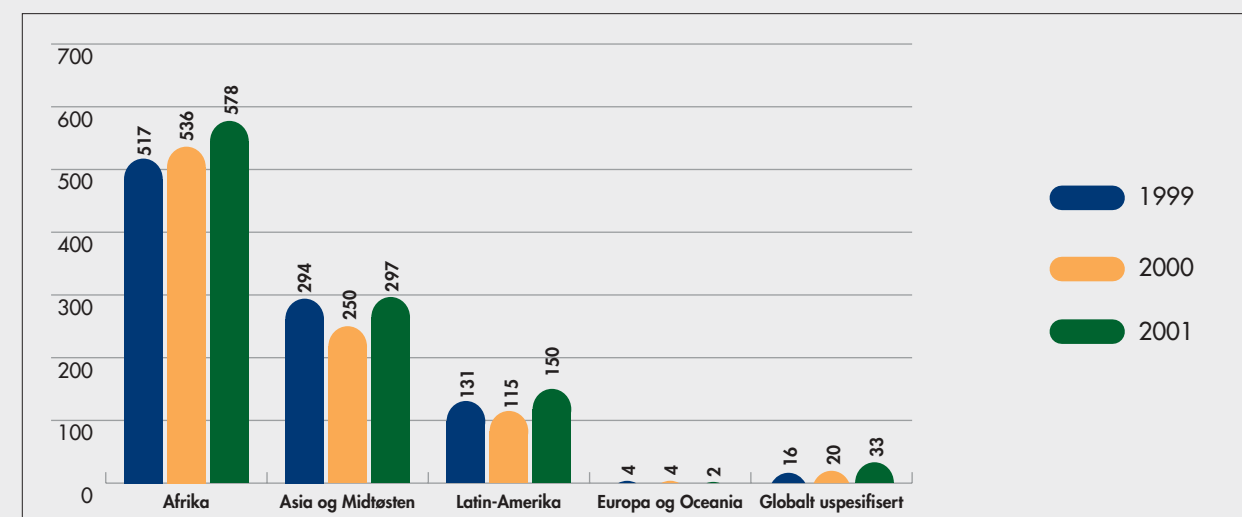
1) Inkludert multi-bi bistand.

Bistand via NORAD hvor forskning¹⁾ er et mål, fordelt på regioner 1999-2001 (NOK mill)

1) Oppstillingen omfatter alle tiltak som har forskning som hovedmål eller delmål

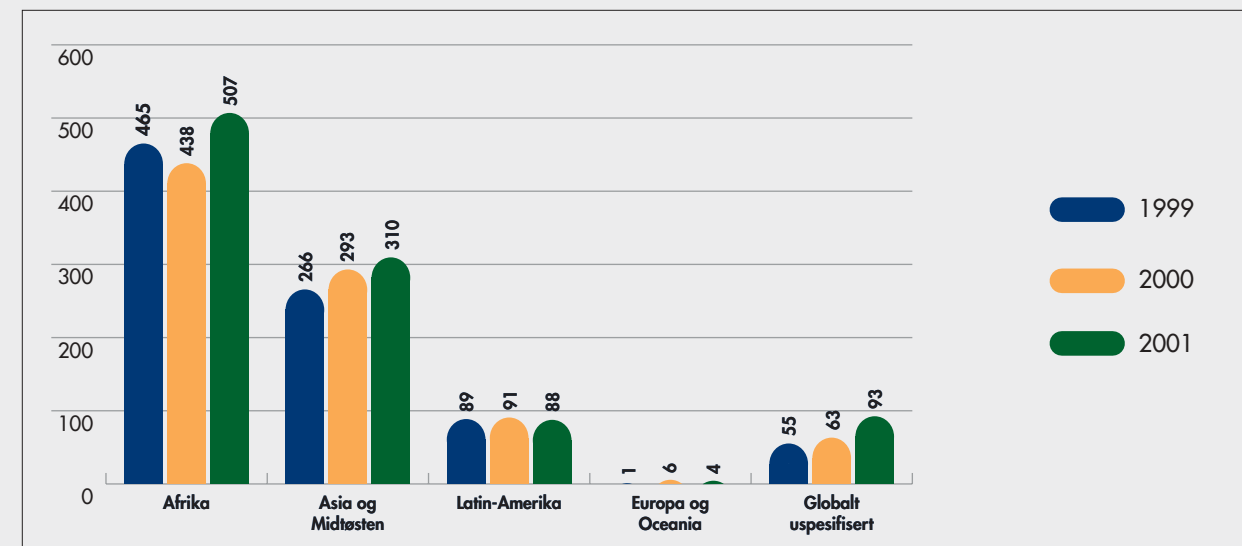
Bistand via NORAD hvor kvinner og likestilling er et mål¹⁾, fordelt på regioner (NOK mill)

1) Oppstillingen omfatter tiltak hvor kvinner er hoved- eller delmål. Disse forekommer over særbevilgningen for kvinner og andre kapitler i budsjettet.

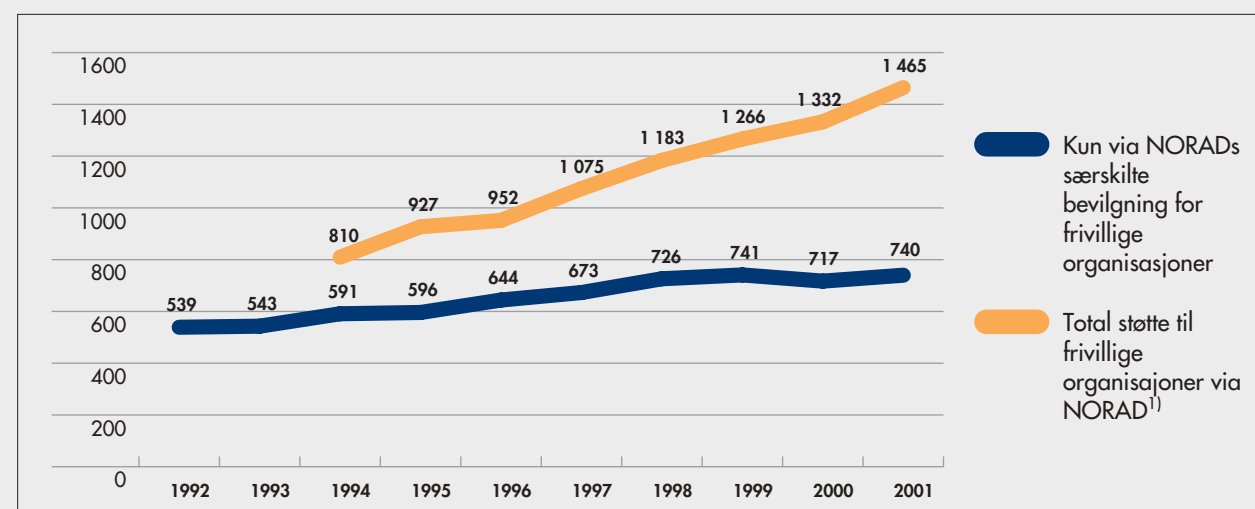

Bistand via NORAD hvor miljø¹⁾ er et mål, fordelt på regioner 1999-2001 (NOK mill)

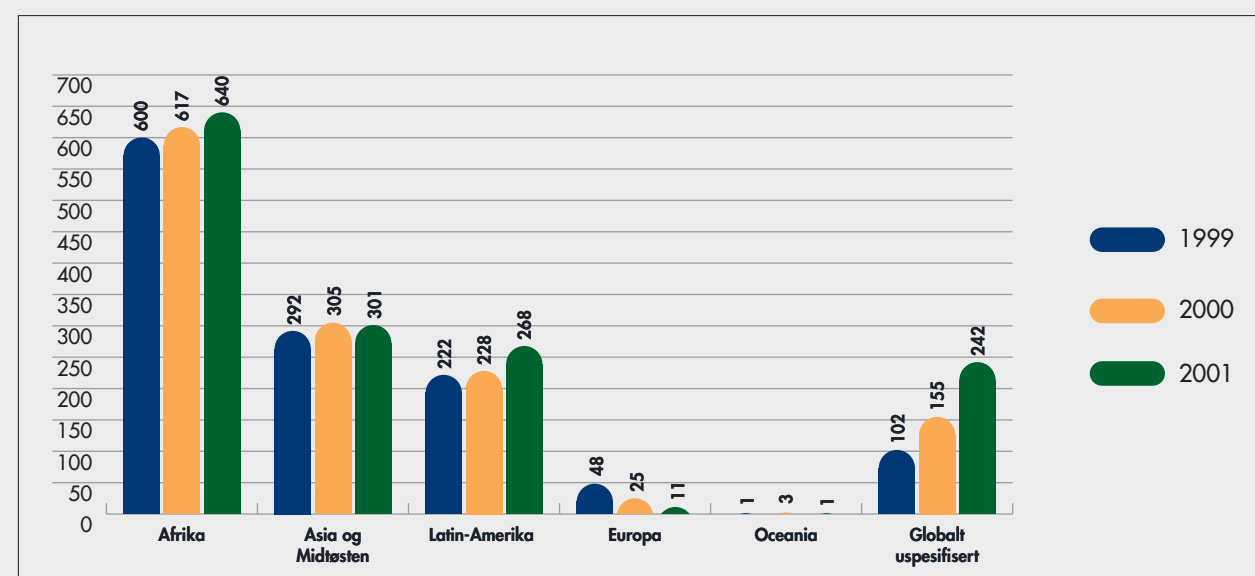
1) Oppstillingen omfatter alle tiltak som har miljø som hoved- eller delmål. Disse forekommer over særbevilgningen for miljø, samt miljøstøtte utbetalt over andre kapitler i budsjettet.

NORADs bistand via frivillige organisasjoner¹⁾ 1992-2001 (NOK mill)

¹⁾ Inkluderer støtte til norske, lokale, regionale og internasjonale frivillige organisasjoner, samt forskningsstiftelser og forskningsinstitusjoner over alle NORADs bevilgninger

NORADs bistand via frivillige organisasjoner¹⁾ 1999-2001 (NOK mill)

¹⁾ Inkluderer støtte til norske, lokale, regionale og internasjonale frivillige organisasjoner, samt forskningsstiftelser og forskningsinstitusjoner over alle NORADs bevilgninger

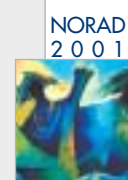
De ti største mottakerne av midler fra NORAD blant norske frivillige organisasjoner 2001 (NOK 1000)

Kirkens Nødhjelp	182 528
Norsk Folkehjelp	154 215
Redd Barna	109 022
Atlasalliansen	49 945
Norges Røde Kors	43 800
CARE Norge	43 667
Strømmestiftelsen	34 888
Utviklingsfondet	30 500
Det norske flyktingerådet	28 141
Norsk Luthersk Misjonssamband	28 113
Sum de ti største mottakerne	704 819

NORADs bistand via frivillige organisasjoner¹⁾ fordelt på verdensdel og land 1999-2001 (NOK mill)

	1999	2000	2001		1999	2000	2001
AFRIKA				ASIA			
Etiopia	83,6	70,4	62,1	Afghanistan	6,4	5,4	16,9
Mosambik	51,3	47,1	43,8	Indonesia	5,6	8,3	7,7
Angola	50,8	44,9	41,6	Mongolia	5,4	5,8	5,7
Sør-Afrika	47,2	60,6	47,6	Thailand	1,5	1,3	1,0
Mali	44,7	41,0	39,9	Malaysia	1,5	1,7	1,7
Zambia	38,6	60,7	58,0	Aserbajdsjan	1,2	3,0	3,4
Uganda	38,0	32,6	39,7	Syria	1,2	3,0	1,2
Zimbabwe	28,1	27,0	43,1	Jordan	0,9	0,2	0,9
Tanzania	26,9	25,8	24,5	Bhutan	0,5	0,6	0,9
Sudan	19,1	43,5	33,1	Burma	0,5	0,5	0,4
Kenya	14,3	15,6	17,0	Asia uspesifisert	14,7	19,1	12,0
Namibia	13,6	12,7	9,7	Sum Asia	292,0	305,0	301,4
Madagaskar	13,4	11,0	10,0	LATIN-AMERIKA			
Somalia	10,0	8,5	12,7	Nicaragua	42,7	44,7	57,3
Senegal	9,5	2,8	10,1	Guatemala	38,5	37,7	38,3
Eritrea	8,9	8,6	16,1	Belize		0,5	0,3
Botswana	7,8	8,4	8,1	Bolivia	26,9	24,6	27,9
Niger	6,3	4,0	9,7	Brasil	14,9	15,3	19,3
Kongo (Dem. Rep.) ²⁾	4,7	4,8	4,9	Ecuador	13,7	15,1	23,2
Ghana	3,2	1,0	0,8	Peru	11,8	9,8	10,2
Mauretania	3,1	3,3	3,8	Honduras	7,3	6,8	5,3
Sierra Leone	2,9	1,5	1,6	El Salvador	7,1	6,8	4,8
Kamerun	2,8	2,8	3,3	Cuba	5,5	6,8	8,5
Liberia	2,5	2,4	3,1	Paraguay	5,2	4,7	4,9
Burundi	2,3	4,1	4,0	Colombia	4,1	4,9	15,5
Rwanda	2,2	1,4	9,7	Chile	3,9	3,7	6,1
Tunisia		0,9		Mexico	3,4	3,7	2,6
Gambia	1,7	1,7	1,8	Jamaica	2,8	3,1	2,1
Lesotho	1,7	1,7	2,4	Dominikanske republikk	1,8	1,8	2,0
Malawi	1,5	2,8	4,2	Costa Rica	0,6	3,2	0,5
Tchad	1,3	0,9	0,9	Barbados	0,6	0,5	-0,1
Egypt	1,2	0,5	1,6	Haiti	0,4	0,6	0,8
Swaziland	0,8	0,9	0,9	Uruguay	0,4	0,2	0,1
Burkina Faso	0,7	0,2		Argentina	0,1	0,1	0,1
Elfenbenskysten	0,7	0,8	1,4	Mellom-Amerika uspes.	19,7	25,0	25,4
Nigeria	0,3	0,3	0,8	Sør-Amerika uspesifisert	1,6	8,3	12,8
Ekvatorial Guinea	0,3	0,3	0,4	Sum Latin-Amerika	221,9	228,2	267,9
Guinea-Bissau	0,2	0,1	0,2	OCEANIA			
Mauritius	0,2	0,1	0,1	Papua Ny-Guinea	1,2	1,6	1,3
Kapp Verde	0,2	0,2	0,1	Fiji-øyene	0,2	0,9	0,2
Den sentral-afrikanske republikk	0,1			Sum Oceania	1,4	2,5	1,4
Seychellene	0,0		0,1	EUROPA			
Sør for Sahara uspesifisert	12,7	8,6	16,3	Bosnia-Herzegovina	41,5	18,2	9,1
Afrika uspesifisert	41,0	50,5	51,4	Tidl. Jugoslavia uspes.	6,7	6,6	2,2
Sum Afrika	600,4	616,8	640,4	Europa uspesifisert		0,3	
ASIA				Sum Europa	48,3	25,1	11,3
Det palestinske området	38,0	35,3	33,6	Globalt uspesifisert	102,2	154,9	242,2
Libanon	5,0	6,3	5,8	SUM	1266,1	1332,4	1464,6
Yemen			0,3				
India	34,5	32,0	30,3				
Sri Lanka	33,2	34,2	36,7				
Bangladesh	29,3	32,5	26,4				
Kambodsja	26,2	23,7	18,1				
Nepal	21,5	17,5	18,1				
Pakistan	17,1	19,7	24,7				
Kina	17,0	21,6	20,7				
Laos	12,0	14,9	13,8				
Vietnam	11,1	10,0	7,0				
Øst-Timor			7,1				
Filippinene	7,9	8,5	7,1				

¹⁾ Inkluderer støtte til norske, lokale, regionale og internasjonale frivillige organisasjoner, samt forskningsstiftelser og forskningsinstitusjoner over alle NORADs bevilgninger
²⁾ Tidligere Zaire

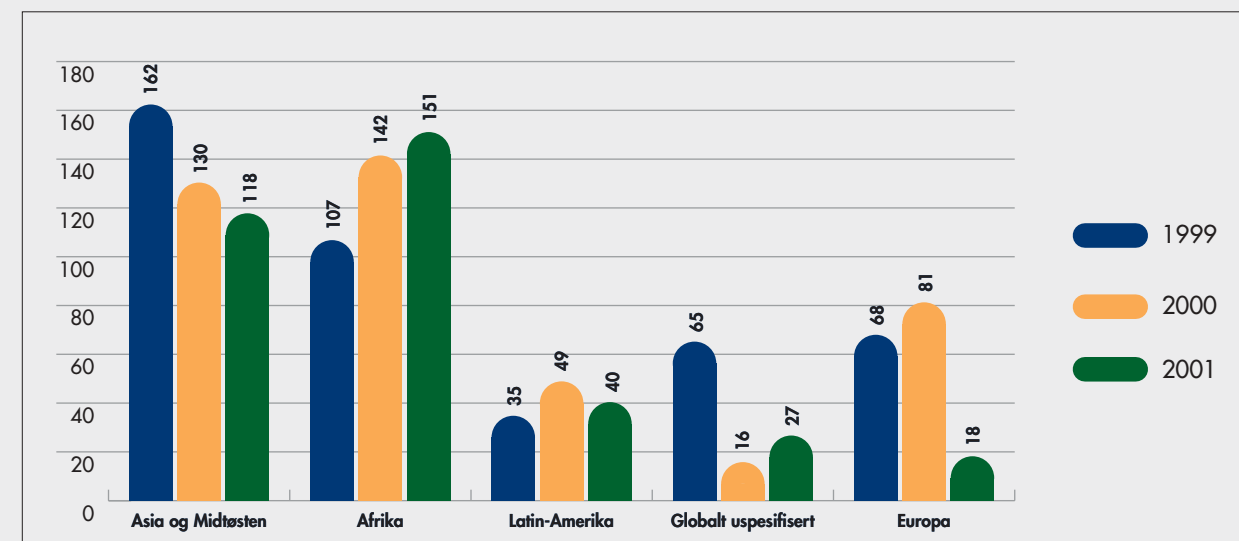

De enkelte næringslivsordninger¹ fordelt på verdensdeler og land i 2001² (NOK 1000)

	Investeringsordningene	Parallell-finansieringen	Blandede kreditter	Oppl. v/eksport og import	Totalt
AFRIKA					
Angola		349			349
Botswana	350				350
Egypt	1 002			66	1 068
Etiopia		2 300			2 300
Kapp Verde	1 416				1 416
Malawi	201	25 000		500	25 701
Mali				1 696	1 696
Mosambik	111	126			237
Namibia	478			2 489	2 967
Sør-Afrika	2 442			531	2 973
Tanzania	976	34 745		1 500	37 221
Uganda	242	8 866			9 108
Zambia	292	15 789		31	16 113
Zimbabwe	101	1 412			1 513
Sør for Sahara uspesifisert	147	42 836			42 984
Afrika uspesifisert	69	5 000			5 069
Sum Afrika	7 828	136 423		6 812	151 063
ASIA					
Aserbajdsjan	292				292
Bangladesh	290			3 905	4 195
Bhutan	2				2
Filippinene	1 226			66	1 292
India	376			366	742
Indonesia	149			85	233
Kambodsja	220	8 678			8 898
Kina	5 482			650	6 132
Laos		12 621		150	12 771
Maldivene				89	89
Nepal	6 213	15 511		36	21 760
Sri Lanka	5 811	21 186		8 137	35 134
Thailand	105			109	214
Turkmenistan				200	200
Vietnam	75			149	224
Asia uspesifisert	36			207	243
Sum Asia	20 277	57 997		14 148	92 421
EUROPA					
Albania	135				135
Bosnia-Herzegovina	2 133	14 450		84	16 667
Makedonia (FYROM)	502			780	1 281
Tidl. Jugoslavia uspes.	89				89
Sum Europa	2 859	14 450		863	18 172
MIDTØSTEN					
Det palestinske området		25 400			25 400
Sum Midtøsten		25 400			25 400
LATIN-AMERIKA					
Costa Rica	3				3
Dominikanske Republikk	421			213	634
Honduras			8 988		8 988
Nicaragua	1 396	18 775			20 171
Paraguay	713				713
Mellom-Amerika uspesifisert	990				990
Amerika uspesifisert		8 872			8 872
Sum Latin-Amerika	3 523	27 646	8 988	213	40 371
Globalt uspesifisert	7 179	11 235		8 248	26 661
Totalt	41 665	273 151	8 988	30 284	354 089

1) Næringslivsordningene omfatter kapittel 0157.
2) Det har vært en omlegging av næringslivsordningene fra 2000 til 2001. Tabellen er derfor endret fra fjorårets.

Næringslivsordningene¹ fordelt på verdensdeler 1999-2001 (NOK mill)

1) Næringslivsordningene omfatter kapittel 0157 i statsbudsjettet

Bistand gjennom NORAD fordelt på hovedmålgrupper 2001 (NOK 1000)

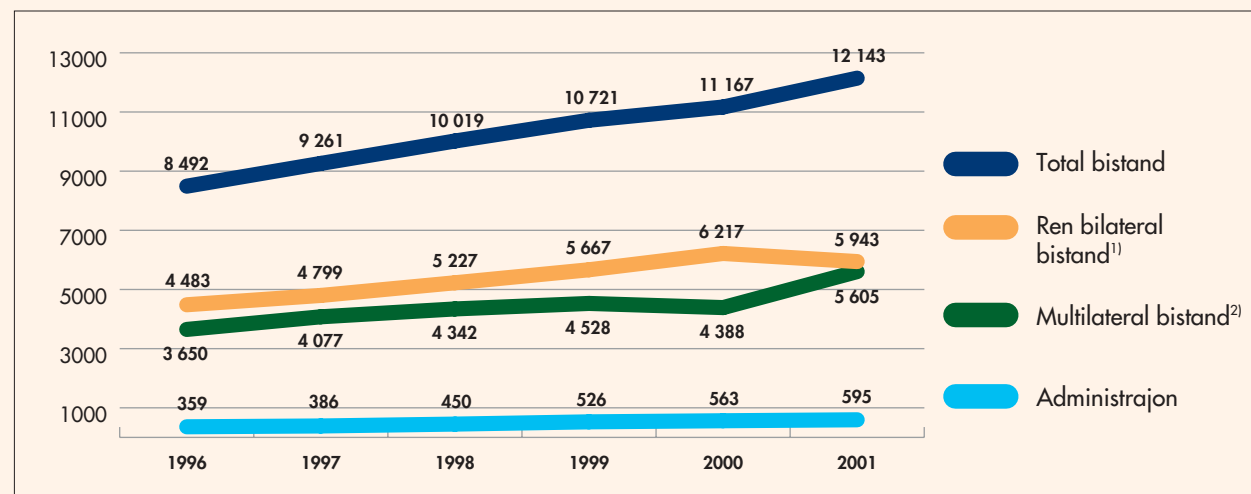
	Barn	Flyktninger	Kvinner	Urfolk	Funksjons-hemmede		Barn	Flyktninger	Kvinner	Urfolk	Funksjons-hemmede
AFRIKA						ASIA OG MIDTØSTEN					
Angola	50 910	19 684	52 520		10 000	Kina	6 927		3 187	478	6 410
Botswana			369	2 675	126	Laos	5 514		1 932	4 301	
Burundi	575	575	575			Libanon	176	85			
Egypt			1 038			Malaysia			729	729	
Elfenbenskysten	1 088		1 088			Mongolia	3 154		5 266		
Eritrea	848	898	3 193	195	3 443	Nepal	37 301		22 811	11 107	5 524
Etiopia	46 572		33 313		2 335	Pakistan	7 821	1 834	19 343	6 120	863
Ghana	644		644		443	Det palestinske området	32 950	4 559	34 719		4 858
Kamerun	1 567		1 736	620		Sri Lanka	5 117	14 235	2 134		1 690
Kenya	8 580		15 109		339	Vietnam	10 261		4 042	220	73
Kongo (Dem. Rep.) ¹⁾	4 299		4 314			Øst-Timor	1 400		2 550		
Lesotho			1 170		1 202	Asia uspesifisert	20		984	20	
Liberia	1 949					Sum Asia og Midtøsten	275 791	30 131	268 293	54 017	32 167
Madagaskar	8 976		265			LATIN-AMERIKA					
Malawi	5 809		14 990		659	Argentina	125		125		
Mali	535	1 020	19 235			Bolivia	13 091		12 986	12 648	352
Mauretania		642				Brasil	7 090		6 659	15 884	
Mosambik	27 466	763	30 707		38 598	Chile	873			2 002	
Namibia	4 371				158	Colombia	409	9 300	350		
Niger			9 406			Costa Rica				538	
Nigeria	5 428		428			Cuba	170		456		348
Rwanda	3 304		2 455	212		Dominikanske Republikk			296		
Senegal		400	400		400	Ecuador			17 416	11 549	
Sierra Leone		1 272	1 272			El Salvador	2 331		3 878		339
Somalia	3 600		3 620		6 467	Guatemala	28 649	19 651	37 029	47 187	1 644
Sudan	4 318	6 958	3 424		1 396	Haiti			752		
Swaziland	570		339			Honduras	3 640		3 550	4 052	
Sør-Afrika	32 738		26 686	12 027	4 547	Jamaica					903
Tanzania	6 624		21 863		1 202	Mexico	2 029		2 300	324	
Tchad	30		174			Nicaragua	36 734		44 375	5 526	3 876
Uganda	17 327	4 700	36 092	932	8 206	Paraguay	1 360			3 840	281
Zambia	65 912	339	64 848		100	Peru	3 898		5 696	3 976	
Zimbabwe	26 771	254	32 562	4 273	2 291	Uruguay					114
Sør for Sahara uspesifisert	671		6 829			Mellom-Amerika uspesifisert	585		4 152		779
Afrika uspesifisert	15 194	85	36 659	5 704	5 060	Amerika uspesifisert	339		5 057	339	
Sum Afrika	346 678	37 590	427 321	26 639	86 971	Sum Latin-Amerika	101 322	28 951	145 075	107 866	8 637
ASIA OG MIDTØSTEN						OCEANIA					
Afghanistan	8 722		9 233		878	Fiji-øyene	174		174		
Aserbajdsjan	828			828		Papua Ny-Guinea			1 244	1 244	
Bangladesh	90 917		104 968	788	4 136	Sum Oceania	174		1 418	1 244	
Burma			80			EUROPA					
Bhutan					881	Bosnia-Herzegovina	3 300	1 000	450		850
Filippinene	4 033	444	4 556		3 173	Tidl. Jugoslavia uspesifisert	1 800	7 108	3 019		
India	44 505	129	45 959	28 114	1 541	Sum Europa	5 100	8 108	3 469		850
Indonesia				1 312		Globalt uspesifisert	55 083	9 361	35 823	12 779	10 258
Kambodsja	16 146	8 845	5 800		2 139	Sum	784 148	114 141	881 398	202 544	138 882

1) Tidligere Zaire

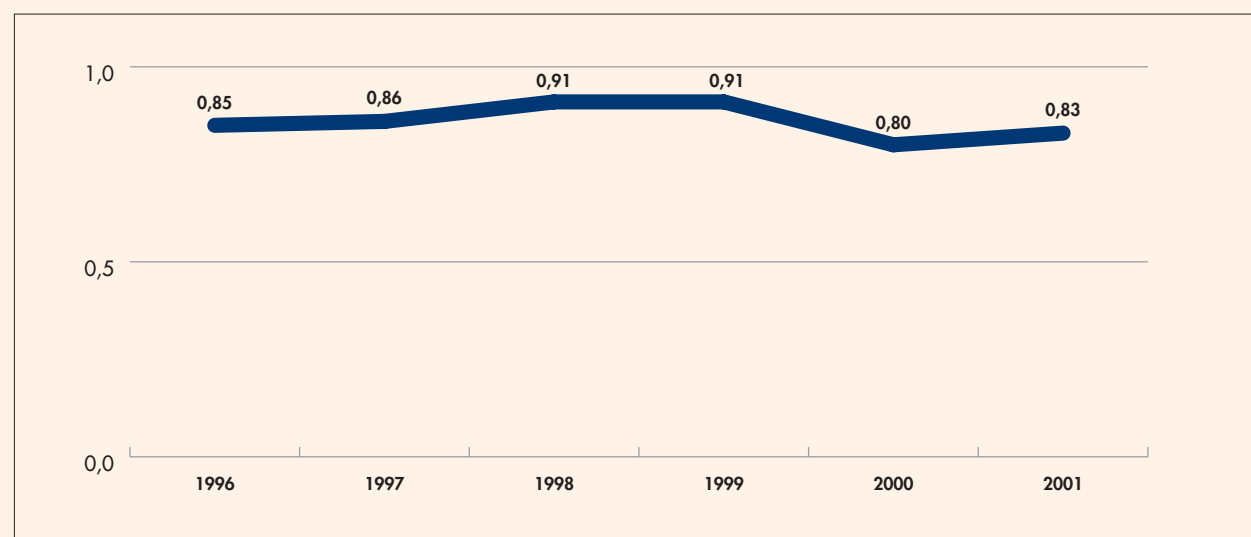

Total norsk bistand 1996-2001 (NOK mill)

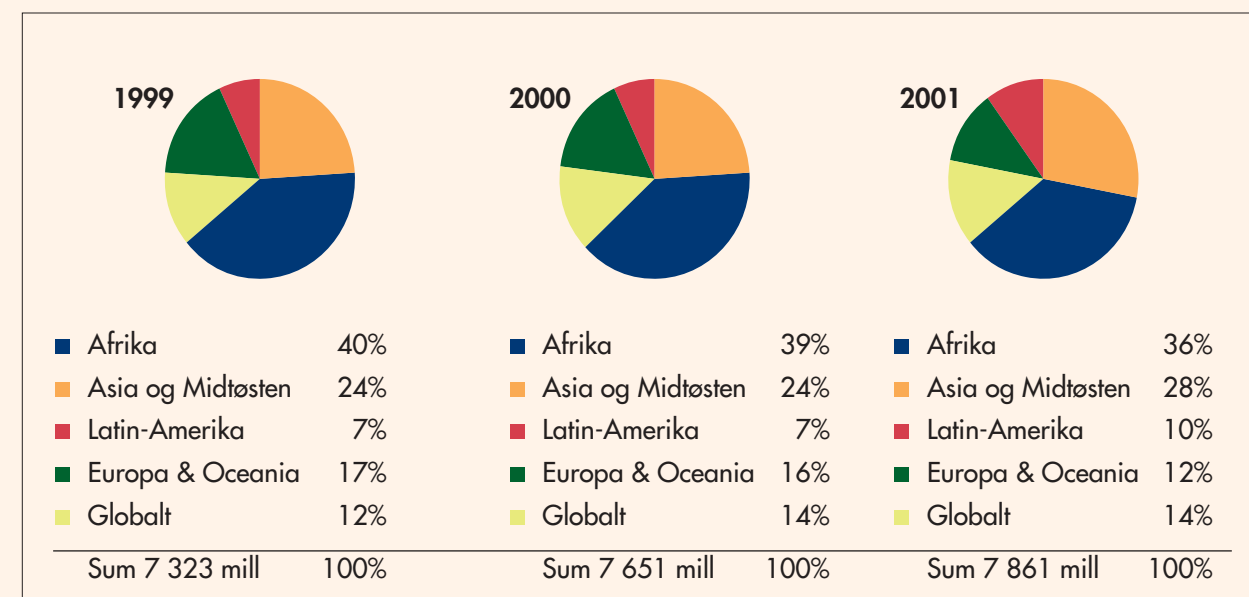

1) Omfatter kun rent bilateralt samarbeid dvs. ikke bilateral bistand gjennom multilaterale organisasjoner (multi-bi bistand).
2) Inkluderer multi-bi bistand.

Total norsk bistand som prosent av bruttonasjonalinntekt 1996-2001 (NOK mill)

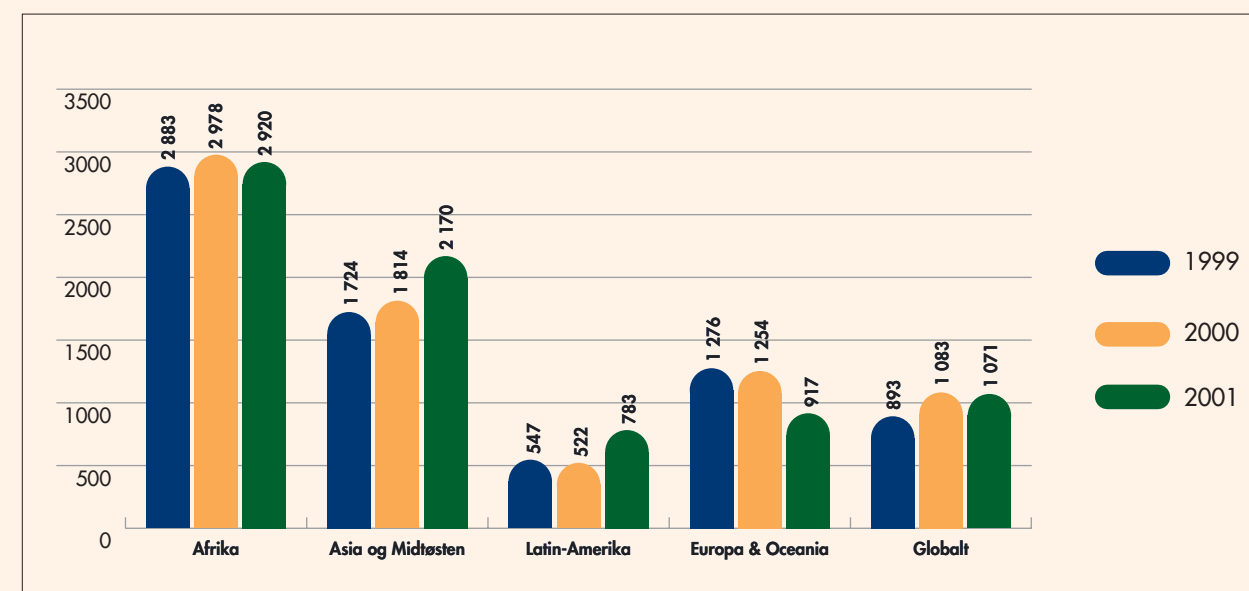

Bilateral bistand¹⁾ (netto²⁾) fordelt på verdensdeler 1999-2001 (prosent) (NOK mill)

1) Inkluderer multi-bi bistand.
2) Fratrullet avdrag på lån.

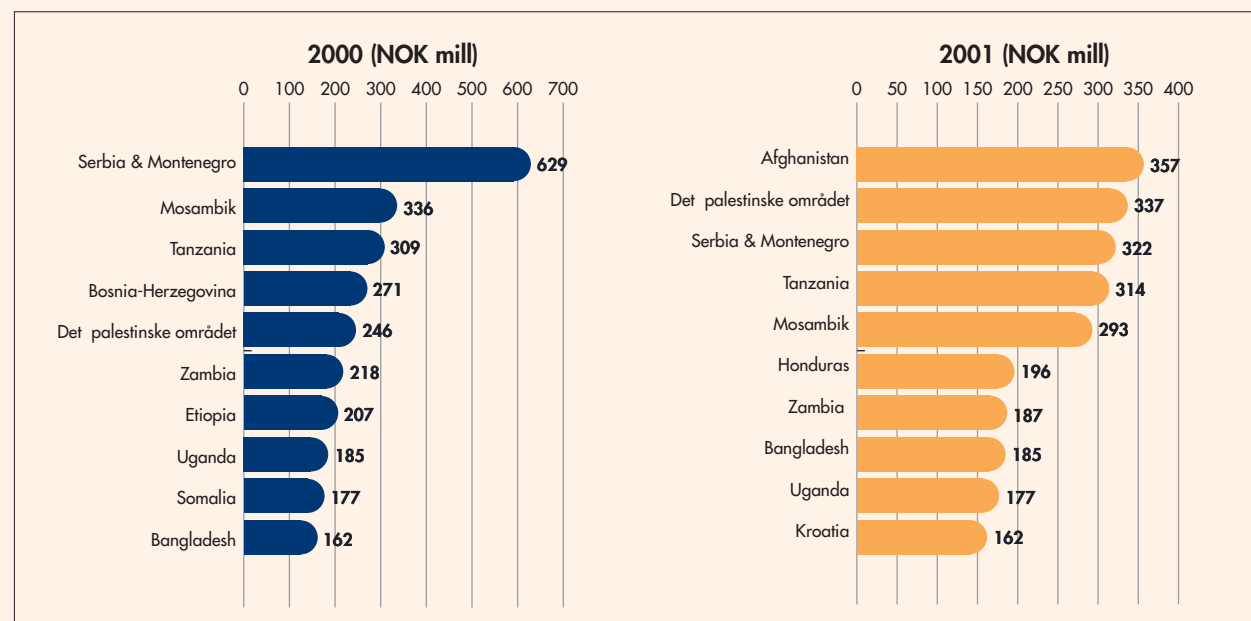
Bilateral bistand¹⁾ (netto²⁾) fordelt på verdensdeler 1999-2001 (NOK mill)

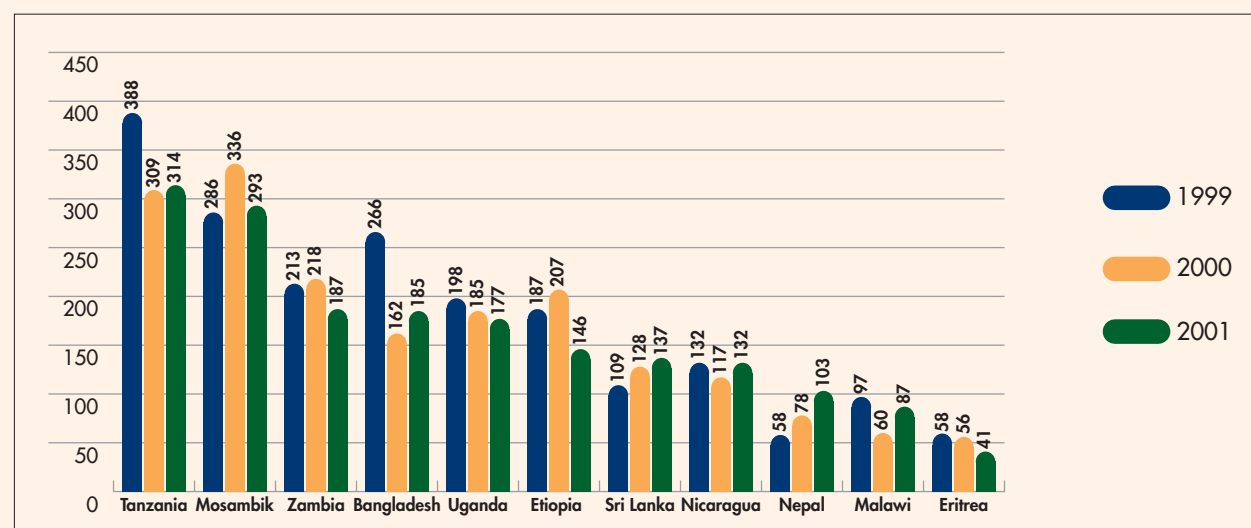
1) Inkluderer multi-bi bistand.
2) Fratrullet avdrag på lån.

De ti største mottakerne av bistand (netto) i 2000 og 2001 (NOK mill)

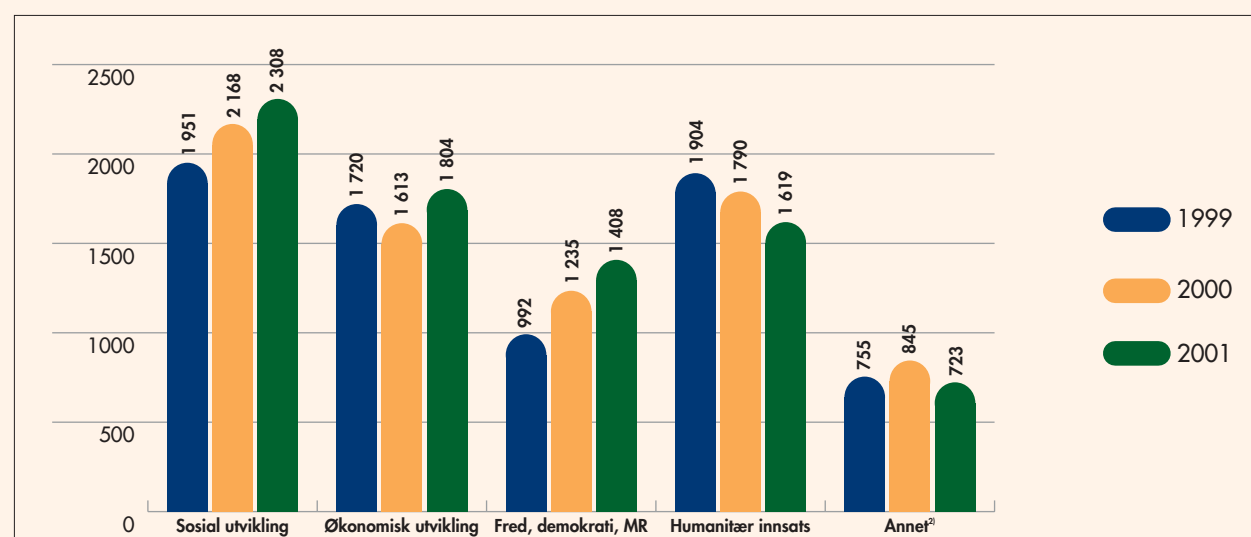

Bilateral bistand¹⁾ (netto) til prioriterte land 1999-2001 (NOK mill)

1) Inkluderer multi-bi bistand.

Bilateral bistand¹⁾ (netto) fordelt på resultatområde i 1999-2001 (NOK mill)

1) Inkluderer multi-bi bistand.

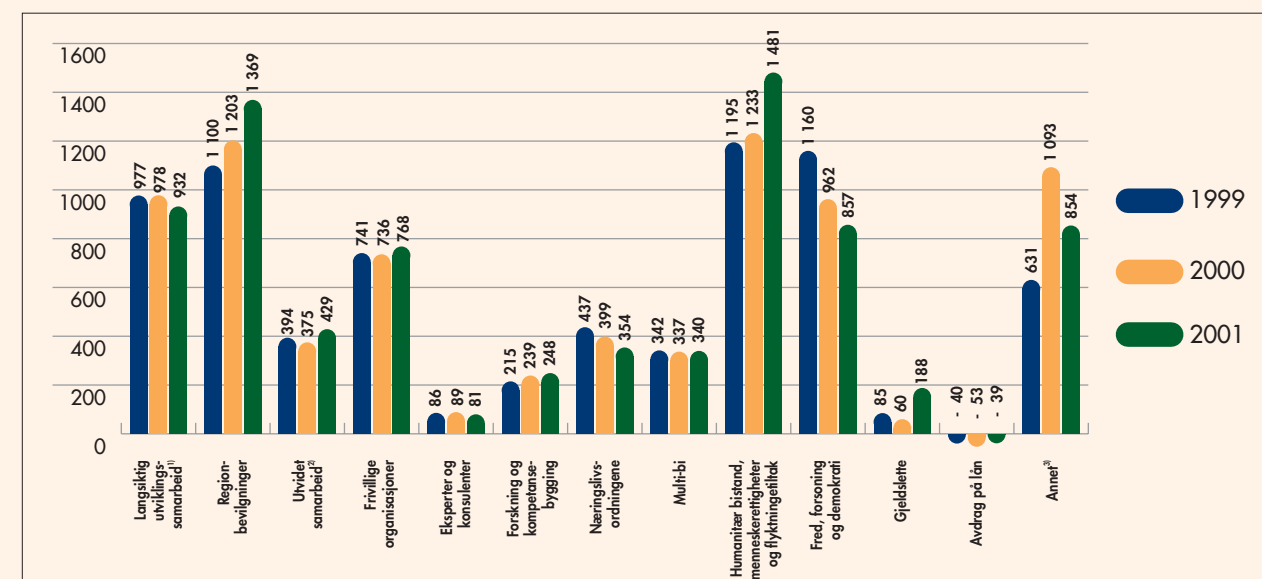
2) Annet omfatter DAC-hovedsektorene 410 (Miljøvern), 420 (Kvinneprosjekter) og 998 (Uspesifisert). Dette er generelle tiltak som ikke kan fordeles på et spesifikt resultatområde. Inntekt av avdrag på lån er også lagt her.

Bilateral bistand¹⁾ fordelt på regioner og budsjettposter, 2001 (NOK 1 000)

Budsjettpost	Afrika	Asia og Midtøsten	Latin-Amerika	Europa	Oceania	Globalt uspesifisert	Sum
NORAD							
Langsiktig utvikling	603 544	303 930	29 940			- 5 164	932 250
Regionbevilgninger	898 252	216 019	140 891			23 053	1 278 215
Frivillige organisasjoner	245 544	197 414	191 055		1 439	132 282	767 734
Næringslivsordninger	151 063	117 821	40 371	18 172		26 661	354 089
Forskning og kompetansebygging	71 064	45 810	12 298			67 731	196 903
Utvidet samarbeid	30 918	94 559	19 748			69 778	215 003
Ekspert og konsulenter	7 294	5 861	795	158		38 291	52 399
Fred, forsoning og demokrati				35 783		3 843	39 626
Sum	2 007 679	981 414	435 098	54 113	1 439	356 475	3 836 219
UTENRIKSDEPARTEMENTET							
Langsiktig utvikling		41					41
Regionbevilgninger		90 832				- 171	90 660
Forskning og kompetansebygging	6 255	3 634	260			40 875	51 024
Utvidet samarbeid	40 918	14 276	2 433	400		156 233	214 260
Ekspert og konsulenter	1 311	178	26			27 052	28 566
Humanitær bistand, menneskerettigheter og flykningetiltak	551 323	655 395	100 459	445		173 376	1 480 998
Multi-bi	85 583	35 656	37 662			180 742	339 644
Multilaterale kapitler	67 200	10 000				42 861	120 061
Gjeldslette			178 772			8 740	187 512
Fred, forsoning og demokrati	15 675	126 395	18 487	601 431		55 576	817 564
NORFUND	19 832	21 949	9 006	6 509		4 117	61 413
Avdrag på lån						- 39 460	- 39 460
Annet	124 137	230 445	1 169	252 102	155	64 653	672 662
Sum	912 233	1 188 801	348 273	860 887	155	714 595	4 024 945
Sum bilateral bistand	2 919 912	2 170 215	783 371	915 001	1 594	1 071 070	7 861 164

1) Inkluderer bilateral og multi-bi bistand.
2) Inkluderer opplysningsarbeid, kultur-, kvinne- og miljøbevilgningen.

Bilateral bistand fordelt på budsjettposter 1999-2001 (NOK mill)

1) Inkluderer Fredskorpset.
2) Utvidet samarbeid inkluderer kultur-, kvinne- og miljøbevilgningen, samt opplysningstiltak.
3) Annet i 2001 omfatter støtte til flyktninger i Norge NOK 607,7 mill, NORFUND 61,4 mill. og øremerkede programmer over multilaterale bevilgninger 120,1 mill og generelle bidrag til internasjonale frivillige organisasjoner 65 mill.

Bilateral bistand fordelt på region, land og budsjettpost 2001 (NOK 1000)

	Langsiktig utviklings-samarb. ¹⁾	Region-bevilgning	Frivillige organisasjoner	Næringslivs-ordninger	Forskning og kompetanse-bygging	Utviklet samarbeid ²	Eksperte og konsulenter	Humanitær bi-stand, men-neskerettigheter, flyktninger	Fred, forsoning, demokrati	Multi-bi bistand	Gjeldsløste	Avdrag på lån	NORFUND	Amne ³	Totalt
AFRIKA															
Algerie														18 969	18 969
Angola		88 433	3 726	349			938	61 415		1 403			153	700	157 116
Benin										838				78	916
Botswana		29 674	638	350	1 720	232									32 614
Burkina Faso										2 321				78	2 398
Burundi		575	3 412					45 208						1 665	50 860
Djibouti														78	78
Egypt		5 825	550	1 068		407								389	8 238
Ekvatorial Guinea			360												360
Elfenbenskysten			1 411							716					2 127
Eritrea	1 800	6 339	9 962		5	81	200	14 866						7 634	40 888
Etiopia	25 000	54 622	21 536	2 300	7 688	2 504	575	19 441		2 022				10 417	146 105
Gambia		418	1 399						176					155	2 149
Ghana			824		3 451	46				447				78	4 846
Guinea								26 853						311	27 164
Guinea-Bissau			160												160
Kamerun			3 312		2 050	50				1 778				1 455	8 645
Kapp Verde			67	1 416											1 483
Kenya	93	7 849	9 096			328		13 612				770	4 571	4 571	36 319
Kongo								1 849						1 166	3 015
Kongo (Dem. Rep.) ¹⁾		3 962	947		297			29 557							34 764
Lesotho			2 354												2 354
Liberia			3 059					2 521						233	5 814
Madagaskar		33 244	1 613			50	99	2 969							37 975
Malawi	41 994	14 144	2 319	25 701		744	420	500		876					86 699
Mali		36 999	18 587	1 696	2 837					321				78	60 518
Marokko					68									752	820
Mauretania			3 763												3 763
Mauritius			115									5 508			5 623
Mosambik	189 903	73 067	11 955	237	2 496	7 320	1 319	4 495		270		2 160			293 223
Namibia	1	26 995	609	2 967	1 506	934	131							233	33 375
Niger		3 237	6 459			10 300		3 500						155	23 651
Nigeria		5 000	802		156	936	345	1 094						1 399	9 733
Rwanda		1 260	8 399					7 688						933	18 281
Senegal			10 071			26									10 097
Seychellene						120									120
Sierra Leone			1 623				81 371							933	83 927
Somalia		5 803	6 888				25 874	5 000						67 714	111 278
Sudan		27 741	6 529			141		75 764						7 565	117 740
Swaziland		570	339												909
Sør-Afrika		98 109	12 671	2 973	14 552	14 933	406	8 733						371	152 750
Tanzania	179 758	72 068	8 667	37 221	8 023	2 101	321	2 000		1 270		2 700	33	314 161	
Tchad			882												882
Togo								350							350
Tunisia										210				78	288
Uganda	75 000	42 587	26 668	9 108	8 106	663	915	8 511	149	5 000		135	577	177 419	
Zambia	89 995	75 955	2 064	16 113	550	158	984					845			187 113
Zimbabwe		69 084	10 627	1 513	4 837	2 534	682	1 583		910					91 770
Nord for Sahara uspes.														25	25
Sør for Sahara uspes.		43 475	4 643	42 984		18 920	215	1 146							111 382
Afrika uspesifisert		71 215	36 436	5 069	18 975	8 307	1 055	110 773	10 000	66 754			7 561	62 514	398 659
Sum Afrika	603 544	898 252	245 544	151 063	77 319	71 836	8 605	551 323	15 675	85 583			19 832	191 337	2 919 912
ASIA															
Afghanistan		597	16 278			34		293 546	532	9 000				37 090	357 076
Armenia									11 304					10 573	21 876
Aserbajdsjan			2 753	292		828			13 929	696				5 846	24 344
Bangladesh	139 925	17 879	16 135	4 195	752	2 258	1 341		1 026					1 555	185 066
Bhutan		1 380	881	2	3 414		17	122						155	5 971
Burma			361					24 692						466	25 519

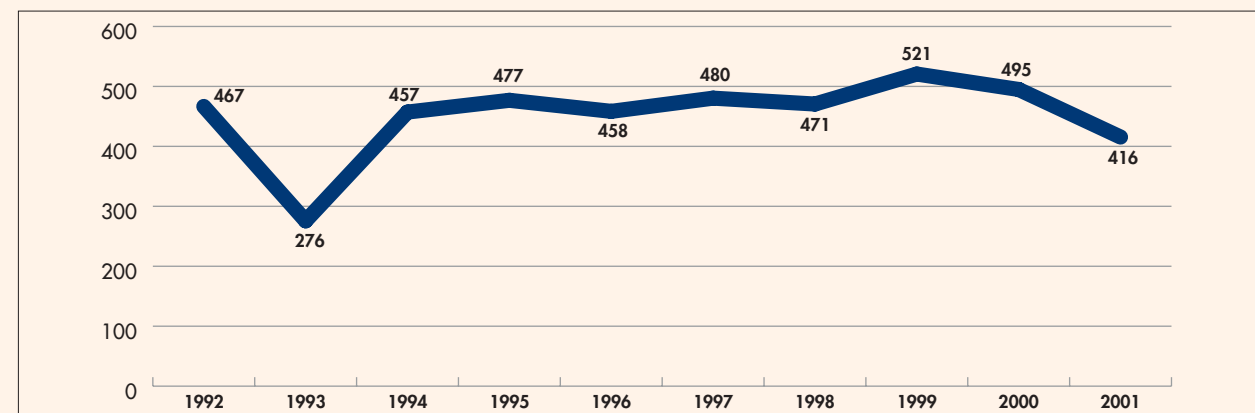
1) Tidligere Zaire

	Langsiktig utviklings-samarb. ¹⁾	Region-bevilgning	Frivillige organisasjoner	Næringslivs-ordninger	Forskning og kompetanse-bygging	Utviklet samarbeid ²	Eksperte og konsulenter	Humanitær bi-stand, men-neskerettigheter, flyktninger	Fred, forsoning, demokrati	Multi-bi bistand	Gjeldsløste	Avdrag på lån	NORFUND	Amne ³	Totalt
Det palestinske området	93 935	72 036	24 757	25 400	4 713	4 091	1 302	87 125	13 502					10 000	336 860
Filippinene			7 051	1 292	3 651			884	2 145						15 022
Georgia									15 790					12 168	27 958
India		19 764	24 072	742	938	21 739	655	32 427	165	1 528		115	2 161	104 306	
Indonesia		4 300	6 822	233	789	4 711	141	18 534	6 000				33	41 563	
Irak								46 089					49 785	95 873	
Iran								2 516					30 944	33 460	
Jordan		10 339	924		68			4 333		1 991			678	18 332	
Kambodsja		23 242	10 618	8 898		571	83	5 631	400	1 113				50 556	
Kasakhstan									1 108	884				6 505	8 497
Kina		686	11 561	6 132	12 595	25 381	460	18 626		369		9 990	1 011	86 811	
Kirgisistan									264					4 276	4 539
Laos		15 776	5 099	12 771		5 805				3 829					43 280
Libanon			5 768		61	194		30 593						1 873	38 490
Malaysia			1 677											2 350	4 026
Maldivene				89										78	167
Mongolia		1 529	5 693			4 500		6 966		1 139				31 174	51 000
Nepal	39 991	11 403	16 038	21 760	4 668	123	616	390		2 500				5 831	103 320
Nord-Korea						180		28 436	2 700						31 316
Pakistan		18 105	10 385		74	8 631	333	147		827				11 069	49 571
Saudi-Arabia														13	13
Sri Lanka	30 116	35 029	16 632	35 134	618	2 258	473	9 371	216	566		1 080	5 209	136 702	
Syria		1 900			1 206			1 800		564				2 721	8 191
Tadsjikistan									5 647					1 856	7 503
Thailand			956	214	77	126		721	50			10 764			12 908
Turkmenistan				200										143	343
Usbekistan									2 834					4 108	6 942
Vietnam		26 572	3 815	224	12 067	6 409	389	1 071						622	51 168
Yemen			302											155	458
Øst-Timor		23 550	500		617	2 000		15 018							41 685
Midtøsten uspes.	4	9 941				60		3 740	10 841						24 584
Sør Asia uspesifisert			998		89			2 039		397					3 523
Asia uspesifisert		12 825	7 341	243	3 047	18 935	230	20 580	37 943	10 253					111 396
Sum Asia	303 971	306 851	197 414	117 821	49 444	108 835	<								

	Langsiktig utviklings-samarbeid ¹⁾	Region-bevilgning	Frivillige organisasjoner	Næringslivs-ordninger	Forskning og kompetanse-bygging	Uvidet samarbeid ²⁾	Ekspert og konsulenter	Humanitær bi-stand, nød- og nøkkesaker, flyktninger	Fred, forskning, demokrati	Multi-bi bistand	Gjeldsløst	Avdrag på lån	NORFUND	Annet ³⁾	Totalt
EUROPA															
Albania				135					15 937				10 961		27 033
Bosnia-Herzegovina				16 667			44		75 366			2 009	57 634		151 719
Kroatia									91 203				71 162		162 365
Makedonia (FYROM)				1 281					46 367				9 239		56 887
Moldova									5 826				2 954		8 780
Serbia og Montenegro									246 543				75 309		321 852
Slovenia													78		78
Tyrkia								445	1 140				24 766		26 351
Tidl. Jugoslavia uspesifisert				89					8 698			4 500			13 287
Europa uspesifisert						400	114		146 135						146 649
Sum Europa				18 172		400	158	445	637 215			6 509	252 102		915 001
OCEANIA															
Fiji-Øyene			174												174
Kiribati													155		155
Papua Ny-Guinea			1 265												1 265
Sum Oceania			1 439												1 594
Globalt uspesifisert	5 164	22 882	132 282	26 661	109 306	226 011	64 642	173 376	59 419	180 742	8 740	- 39 460	4 117	107 514	1 071 070
Total bilateral bistand	932 291	1 368 875	767 735	354 089	248 627	429 262	80 265	1 480 998	857 191	339 644	187 512	- 39 460	61 413	792 722	7 861 164

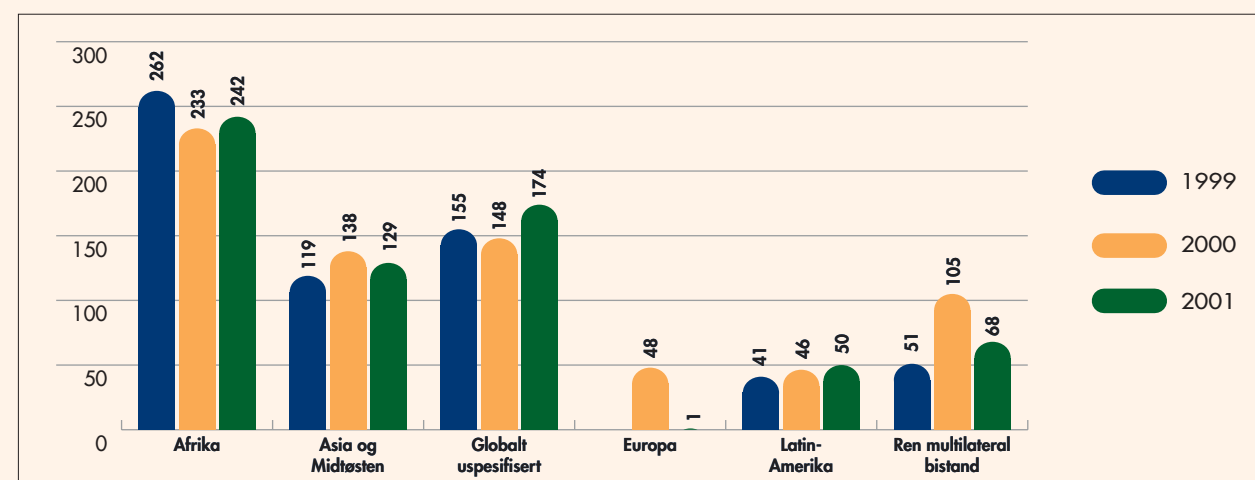
1) Inkluderer Fredskorpset.
 2) Uvidet samarbeid inkluderer kultur-, kvinne- og miljøbevilgningen, samt opplysningstiltak.
 3) Annet i 2001 omfatter støtte til flyktninger i Norge NOK 607,7 mill. og øremerkede programmer over multilaterale bevilgninger 120,1 mill. og generelle bidrag til internasjonale frivillige organisasjoner 65 mill.

Bilateral bistand via næringslivsordningene¹⁾ 1992-2001 (NOK mill)

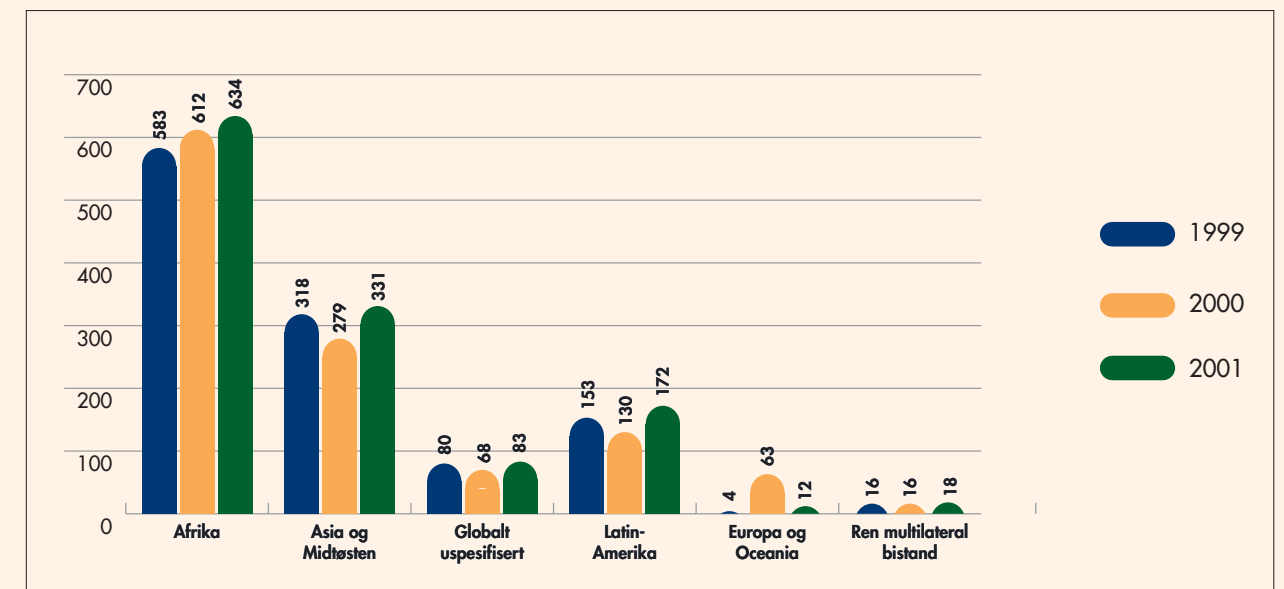
1) Næringslivsordningene omfatter kapittel 0157, samt NORFUND.

Bistand hvor forskning er et mål¹⁾, fordelt på regioner 1999-2001 (NOK mill)

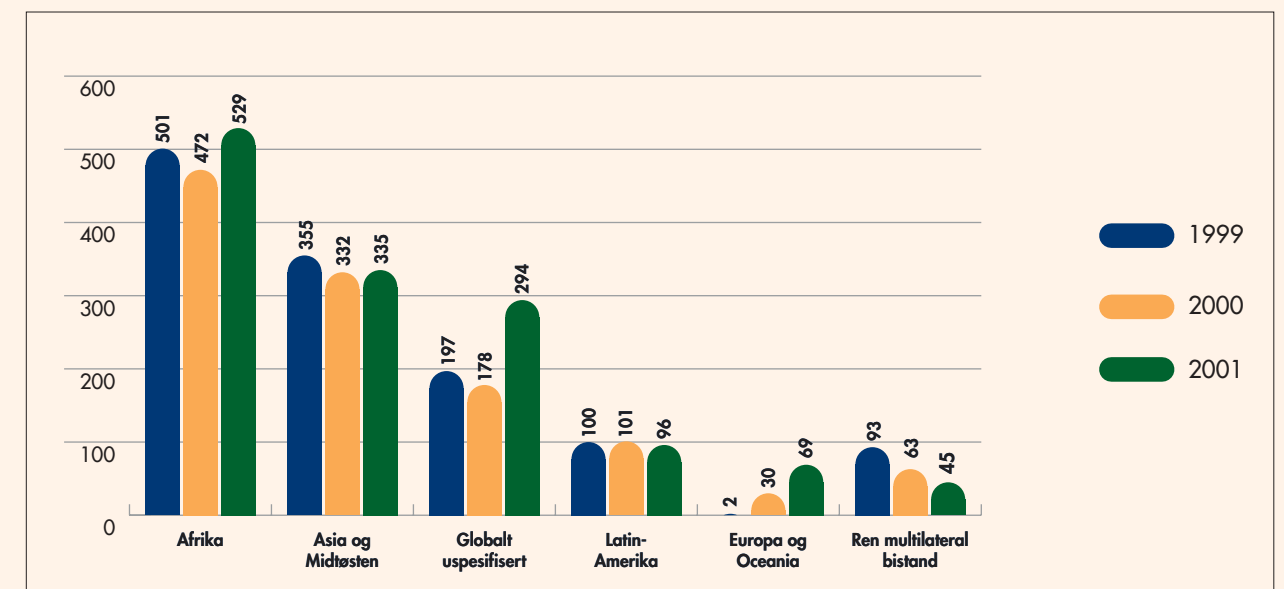
1) Tabellen omfatter alle tiltak (bilaterale og multilaterale) som har forskning som hovedmål eller delmål.

Bistand hvor kvinner og likestilling er et mål¹⁾ fordelt på regioner 1999-2001 (NOK mill)

1) Tabellen omfatter alle tiltak (bilaterale og multilaterale) hvor kvinner er hoved- eller delmål. Disse forekommer over særbevilgningen for kvinner og andre kapitler i budsjettet.

Bistand hvor miljø er et mål¹⁾, fordelt på regioner 1999-2001 (NOK mill)

1) Tabellen omfatter alle tiltak (bilaterale og multilaterale) hvor miljø er hoved- eller delmål. Disse forekommer over særbevilgningen for miljø, samt miljøstøtte utbetalt over andre kapitler i budsjettet.

Angola
Royal Norwegian Embassy
 Caixa Postal 3835
 Luanda
 Tel. + 244 2 44 99 36
 Fax. + 244 2 44 62 48
 Ambassadør: Bjørg S. Leite
 Tel. (priv.): + 244 2 32 14 19
 E-post: emb.luanda@norad.no

Bangladesh
Royal Norwegian Embassy
 G.P.O Box 548, Dhaka-1000
 Tel. + 880 2 88 1 62 76
 Fax. + 880 2 88 2 36 61
 Ambassadør: Gerd Wahlstrøm
 Tel. (priv.): + 880 2 88 2 39 29
 E-post: emb.dhaka@norad.no

Eritrea
Royal Norwegian Consulate
 P.O. Box 5801, Asmara
 Tel. + 291 1 20 12 91
 Fax. + 291 1 12 65 71
 E-post: emb.asmara@norad.no

Etiopia
Royal Norwegian Embassy
 P.O. Box 8383, Addis Abeba
 Tel. + 251 1 71 07 99
 Fax. + 251 1 71 12 55
 Ambassadør: Oskar Oskarsson
 Tel. (priv.): + 251 1 71 53 87
 E-mail: emb.addisabeba@norad.no

Guatemala
Royal Norwegian Embassy
 P.O. Box 02 5345, Miami
 Florida 33102, USA
 (14 Calle 3-22, Zona 10
 Edificio Murano Center
 Nivel 15
 CA-GUATEMALA 01010)
 Tel. + 502 366 59 08
 Fax. + 502 366 59 28
 Ambassadør: Rolf Berg
 Tel. (priv.): + 502 368 28 22
 E-post: emb.guatemala@norad.no

India
Royal Norwegian Embassy
 50C Shantipath, Chanakyapuri
 New Delhi 110021
 Tel. + 91 11 68 73 532
 Fax. + 91 11 68 73 814
 Ambassadør: Truls Hanevold
 Tel. (priv.): + 91 11 68 85 508
 E-mail: emb.newdelhi@norad.no

Malawi
Royal Norwegian Embassy
 Arwa House
 Private Bag B 323
 Lilongwe
 Tel: 265 77 42 11

Fax: 265 77 28 45
 Ambassadør: Asbjørn Eidhammer
 Tel. (priv.): + 265 73 11 80
 E-post: emb.lilongwe@norad.no

Mosambik
Royal Norwegian Embassy
 P.O. Box 828, Maputo
 Telephone: +(258 1) 480 100/1/2/3/4/5
 Fax: +(258 1) 480 107
 Ambassadør: Henning Stiro
 Tel. (priv.): + 258 1 48 01 09
 E-post: emb.maputo@norad.no

Nepal
Royal Norwegian Embassy
 P.O.Box 20765, Kathmandu
 Tel. + 977 1 54 53 07
 Fax. + 977 1 54 52 26
 Ambassadør: Ingrid Ofstad
 Tel. (priv.): + 977 1 54 23 63
 E-post: emb.kathmandu@norad.no

Nicaragua
Royal Norwegian Embassy
 Apartado Postal 2090, Managua
 Tel. + 505 2 66 51 97/98/99
 Fax. + 505 2 66 33 03
 Ambassadør: Idar Johansen
 Tel. (priv.): + 505 2 65 72 78/71 42
 E-post: emb.managua@norad.no

Pakistan
Royal Norwegian Embassy
 P.O. Box 1336, Islamabad
 Tel. + 92 51 22 79 720
 Fax. + 92 51 22 79 726
 Ambassadør: Tore Toreng
 Tel.(priv.): + 92 22 12 79 731
 E-post: emb.islamabad@norad.no

Det palestinske området
Representative office of Norway to the Palestinian Authority
 West Bank/Gaza
 P.O. Box 25161 Shu' fat
 97300 Jerusalem
 Tel. + 972 2 234 50 50
 Faks: +972 2 234 50 79
 Tel. Gaza +972 8 282 46 15 /25
 Ministeråd Geir O. Pedersen
 Tel. (priv.): + 972 2 581 53 85
 E-post: rep.office.alam@norad.no

Sri Lanka
Royal Norwegian Embassy
 P.O. Box 2010, Colombo
 Tel. + 94 1 46 96 11 /12/13/14
 Fax. + 94 1 69 50 09
 Ambassadør: Jon Westborg
 Tel. (priv.): + 94 1 67 41 45
 E-post: emb.colombo@norad.

Sør-Afrika
Royal Norwegian Embassy
 P.O. Box 11612, Hatfield 0028
 Pretoria 0001
 Tel. + 27 12 342 61 00
 Fax. + 27 12 342 60 99
 Ambassadør: Jon Bech
 Tel.(priv.): + 27 12 46 82 45
 E-mail: emb.pretoria@norad.no

Tanzania
Royal Norwegian Embassy
 P.O. Box 2646, Dar es Salaam
 Tel. + 255 22 211 33 66
 Fax. + 255 22 21165 64
 Ambassadør: Sigrid Romundset
 Tel. (priv.): + 255 22 266 83 60
 E-mail: emb.dar@norad.no

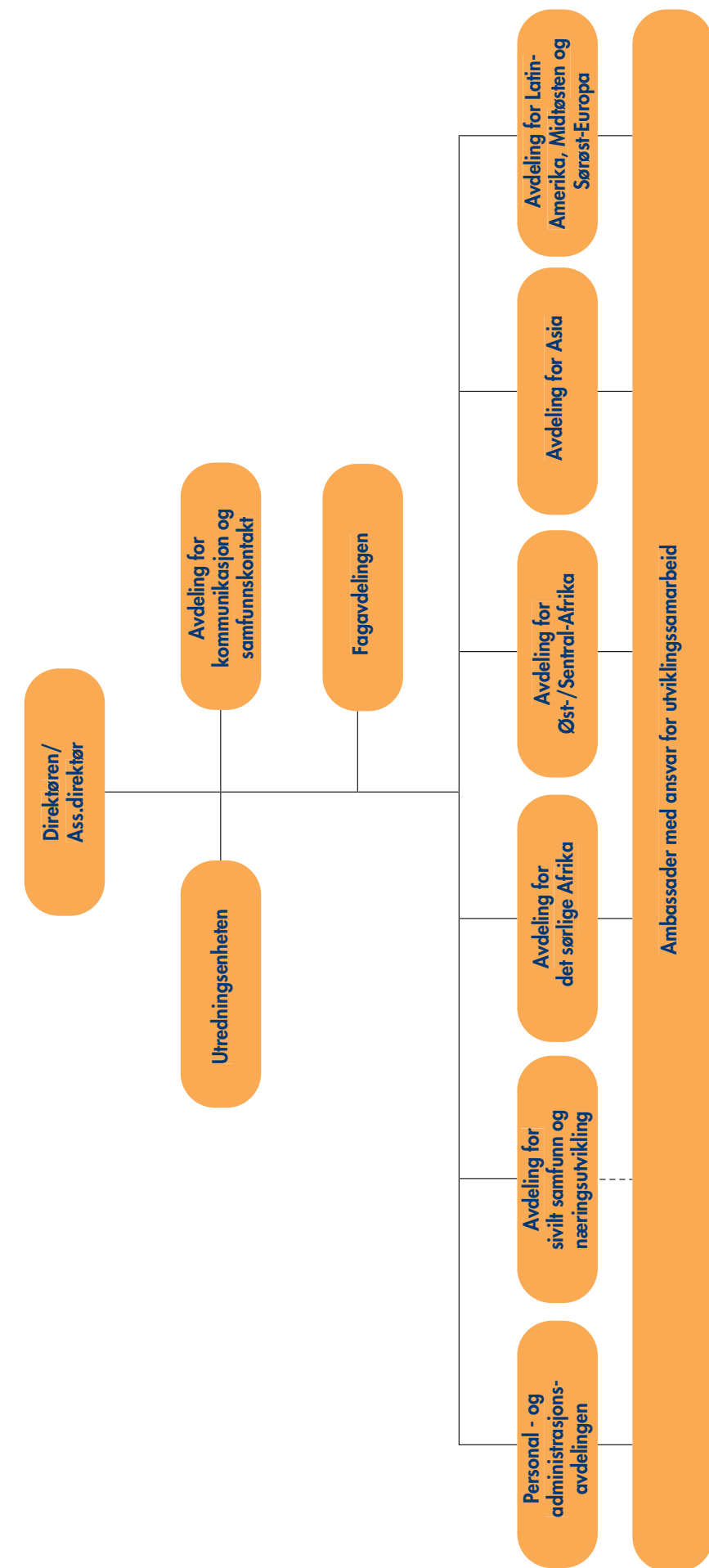
Uganda
Royal Norwegian Embassy
 P.O. Box 22770, Kololo, Kampala
 Tel. + 256 41 34 36 21 /67
 Fax. + 256 41 34 39 36
 Ambassadør: Tore F. Gjøs
 Tel. (priv.): + 256 41 34 26 57
 E-post: emb.kampala@norad.no

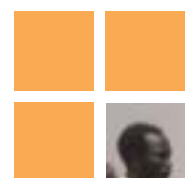
Vietnam
Royal Norwegian Embassy
 G.P.O. Box 296, Hanoi
 Tel. + 84 4 826 21 11
 Fax. + 84 4 826 02 22
 Ambassadør: Per G. Stavnum
 Tel. (priv.): + 84 4 934 36 74
 E-post: emb.hanoi@norad.no

Zambia
Royal Norwegian Embassy
 P.O. Box 34570, Lusaka
 Tel. + 260 1 25 21 88 /25 26 25
 Fax. + 260 1 25 39 15
 Ambassadør: Halvard Lesteberg
 Tel. (priv.): + 260 1 26 47 78
 E-mail: emb.lusaka@norad.no

Zimbabwe
Royal Norwegian Embassy
 P.O. Box A 510, Avondale, Harare
 Tel. + 263 4 25 24 26
 Fax. + 263 4 25 24 30
 Ambassadør: Arild Eik
 Tel. (priv.): + 263 4 74 50 68
 E-post: emb.harare@norad.no

Direktoratet for utviklingsamarbeid – NORAD

NORAD

Årsrapport 2001

Postadresse:
Postboks 8034 Dep.
0030 OSLO
Norge

Besøksadresse:
Ruseløkkveien 26
OSLO

Tlf:
(47) 22 24 20 30

Fax:
(47) 22 24 20 31

Internet:
www.norad.no

E-post:
postmottak@norad.no

NORAD
DIREKTORATET FOR
UTVIKLINGSSAMARBEID
NORWEGIAN AGENCY FOR
DEVELOPMENT COOPERATION

